

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Postoj veřejnosti k domácímu násilí

Bakalářská práce

Autor:	Eva Švehlová
Studijní program:	Specializace v pedagogice, BSKNS
Studijní obor:	Sociální komunikace v neziskovém sektoru
Vedoucí práce:	PhDr. Jan Hubert
Oponent práce:	Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.

Zadání bakalářské práce

Autor: Eva Švehlová
Studium: P17K0246
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální komunikace v neziskovém sektoru
Název bakalářské práce: **Postoj veřejnosti k domácímu násilí**
Název bakalářské práce AJ: Public opinion on domestic violence

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je zjistit a vyhodnotit názory veřejnosti k problematice domácího násilí. V práci jsou vysvětleny základní pojmy, které souvisejí s domácím násilím. Součástí práce je kvantitativní výzkum, který bude realizován formou dotazníkového šetření v Královéhradeckém kraji se zaměřením na území měst Hradec Králové, Jičín, Náchod, Trutnov a Rychnov nad Kněžnou. Zkoumaným vzorkem budou obyvatelé výše uvedených měst.

1. CONWAY, Helen L. Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.
2. ČÍRTKOVÁ Ludmila, Moderní psychologie pro právnický. Praha: Grada Publishing a.s., 2008, ISBN: 978-80-247-2207-8
3. STRÍLKOVÁ, Patricie a FRYŠTÁK, Marek. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
5. ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Krizová intervence pro praxi. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. 195 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2624-3.
6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Viktimologie pro forenzní praxi. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014. 158 s. ISBN 978-80-262-0582-1.

Garantující pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta
Vedoucí práce: PhDr. Jan Hubert
Oponent: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.
Datum zadání závěrečné práce: 13.2.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce PhDr. Jana Huberta a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15. 3. 2022

.....

Eva Švehlová

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Janu Hubertovi za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi věnoval při vypracovávání této bakalářské práce. Dále také děkuji rodině a kolegům v zaměstnání, kteří mne podporovali, anebo mi byli nápomocni.

Anotace

ŠVEHLOVÁ, Eva. *Postoj veřejnosti k domácímu násilí*. Hradec Králové, 2021, 59 s.
Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové

Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí. Nejprve popisují základní pojmy týkající se fenoménu domácího násilí, dále se zaměřují na formy a fáze domácího násilí. Nezapomínám ani na mýty, které jsou ve společnosti o tomto tématu velmi rozšířené. V další části se věnuji charakteristice aktérů domácího násilí, jak oběť, tak i agresorům. Následně popisují dopady na oběť v případě dlouhotrvajícího domácího násilí. Pozornost je také věnována na sociální práci s oběťmi domácího násilí, legislativě spojené s touto problematikou a se stručným vhladem do oblasti pomáhajících organizací. Empirická část obsahuje kvantitativní výzkum, kde pomocí dotazníkové metody zjišťují v Královéhradeckém kraji postoje široké veřejnosti k problematice domácího násilí. Na závěr hodnotím současný stav v oblasti domácího násilí a podotýkám na nezbytnost prevence jako jedné z nejdůležitějších možností v boji proti domácímu násilí.

Klíčová slova: domácí násilí, oběť, agresor, prevence

Annotation

ŠVEHLOVÁ, Eva. *Public opinion on domestic violence*. Bachelor Degree Thesis. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021, 59 pp.

This bachelor thesis discusses the issues of domestic violence. Firstly, I describe the basic concepts that relate to the phenomena of domestic violence, next I focus on the types and phases of domestic violence. I also discuss the myths that are still widely believed by the public. In the next part I characterize the participants in the domestic violence, both the aggressors and the victims. Furthermore, I describe the aftermath of long-term domestic violence on the victim. I also pay attention to the social work with the victims of domestic violence, the legislature related to this issue and to the brief insight to the field of aid organizations. The empirical part of the thesis contains quantitative research, where I research the stance on domestic violence of the residents of the Hradec Králové Region with the aid of questionnaires. In conclusion I evaluate the present situation in domestic violence, and I note the importance of prevention as one of the most important options in the battle against the domestic violence.

Key words: domestic violence, victim, aggressor, prevention

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 15. 3. 2022

Podpis studenta: .....

Obsah

Úvod	9
1 Domácí násilí	10
1.1 Formy domácího násilí	11
1.2 Fáze domácího násilí	12
1.3 Mýty o domácím násilí	13
1.4 Nejčastější příčiny domácího násilí a domácí násilí v době covidové.....	15
2 Charakteristika aktérů domácího násilí	17
2.1 Násilné osoby – agresoři	17
2.2 Ohrožené osoby – oběti	18
3 Dopad domácího násilí na oběť	22
3.1 Syndrom týrané osoby	22
3.2 Syndrom týrané ženy	23
3.3 Syndrom CAN	24
4 Sociální práce s oběťmi domácího násilí	26
4.1 Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí	27
4.2 Legislativa v ČR vztahující se k ochraně před domácím násilím	28
4.3 Organizace zabývající se pomocí obětem domácího násilí	31
5 Postoj veřejnosti k domácímu násilí – vlastní průzkum	34
5.1 Základní cíle průzkumu a stanovení hypotéz.....	34
5.2 Způsob zadání a postup vyhodnocení zjištěných dat.....	35
5.3 Vyhodnocení jednotlivých otázek z dotazníku	37
5.4 Výsledky výzkumného šetření	50
Závěr	52
Použité zdroje	54
Seznam obrázků.....	57
Seznam tabulek.....	58
Seznam příloh.....	59

Úvod

Má bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí. Ještě před pár lety, v době mého mládí a dospívání, se o domácím násilí příliš nehovořilo, dalo by se říct, že to bylo tabu a nehodilo se ve společnosti tuto skutečnost rozebírat a řešily se jen ty nejzávažnější případy spojené s trestním stíháním. V současné době je to naopak téma velmi diskutované, jedná se o vážný problém v celé společnosti, a to nejen v České republice.

Pravděpodobnost, že budeme napadeni, zraněni nebo dokonce usmrceni v prostředí domova je třikrát větší než to, že nás někdo takto ohrozí venku na ulici. Domácí násilí se těžko odhaluje, poškozené osoby se ve velké většině za vzniklou situaci stydí, a tudíž se s tím ani nechtějí svěřit. Pokud má někdo potřebu kohokoliv trestat, utlačovat, omezovat či dokonce zabít, nejedná se jen problém dané skupiny, ale celé společnosti a společnost na to musí reagovat. Vše, co se děje, je převážně páčáno v kruhu rodinném, a tudíž za zavřenými dveřmi. Domácí násilí zanechává na týraných osobách nejenom rány na těle, ale často si odnášejí i závažné rány na duši, mnohdy až do konce života. Vzhledem k tomu, že oběti domácího násilí, ve většině případů, nejsou schopny od agresora odejít, a to z důvodu citové závislosti, otázky financí, péče a strachu o děti, obava ztráty bydlení, je nezbytná a nenahraditelná sociální pomoc v této oblasti.

Cílem bakalářské práce je analyzovat fenomén domácího násilí a zjistit převládající postoj široké veřejnosti k domácímu násilí.

V první části bakalářské práce se věnuji pojmu domácí násilí, typologií potencionálních obětí, jaká je sociální práce s oběťmi domácího násilí, legislativa napomáhající v boji s domácím násilím, a se stručným vhladem do oblasti pomáhajících organizací. Pro informaci popisují jeden z účinných prostředků ochrany před domácím násilím.

V druhé části je proveden výzkum, formou dotazníkového šetření, skládající se z otázek směřujících k zjištění postoje veřejnosti k tématu domácího násilí. Výzkum se týká Královéhradeckého kraje, kraje, ve kterém žiji.

1 Domácí násilí

„Ze správných pohnutek nemusí ale vždycky nutně vzejít správné výsledky.... Násilí nemusí mít vždy viditelnou podobu a rány nemusí být vždy jen krvavé“

(Haruki Murakami, kniha 1Q84)

Prostá definice domácího násilí není. Pojem „domácí“ se využívá proto, že se násilí odehrává mezi lidmi žijícími v blízkém vztahu, a hlavně za zavřenými dveřmi. Nejčastěji se odehrává mezi partnery, nebo mezi osobami, kteří žijí spolu. Definice se může rozšířit i na osoby v dalších rodinných vztazích. V současné době vzrůstá násilí na seniorech, kteří žijí s mladší generací ve společných domácnostech. (Conwayová, 2007, s. 13)

Již teprve asi 40 let se mluví o teoretickém i praktickém problému, který přináší domácí násilí. Zpočátku bylo v 70. letech 20 století chápáno jako násilí vyskytující se v rodině, které se týkalo pouze muže jako útočníka a ženy jako oběti. Domácí násilí je podle Čírtkové (2008, s. 9), definováno jako opakované, dlouhodobé a hlavně, to je důležité, stupňující se násilí fyzické, nebo i psychické, sexuální, ekonomické a sociální povahy, a to již nejen týrání ženy partnerem (mužem). Toto jednání vytváří výrazně nesouměrný vztah mezi agresorem a postiženou osobu.

Rozdíl mezi domácím násilím a jinými formami násilí se projevuje v některých důležitých skutečnostech:

- oběť i agresor jsou osoby blízkými a důvěrně známé – domácí násilí se koná mezi osobami, které mají osobní reálný vztah,
- oběť a agresor jsou spojeni řadou důležitých spojení – jsou citově, ekonomicky či sociálně vzájemně na sobě závislé osoby,
- jako místo činu je soukromí – útočník se projevuje pouze v soukromém prostředí – společném bytě,
- domácí násilí není ojedinělé a jednorázové, dochází k němu opakovaně, střídají se okamžiky klidu, násilí, usmiřování, omlouvání se a slibů,
- je jasně vymezena role oběti a role násilné osoby,
- dlouhodobost – trvá velmi dlouho, někdy i řadu let,
- intenzita násilí vzrůstá – opakuje se a postupně narůstá intenzita incidentů,

- složitý vztah k násilníkovi – ochota obětí násilí spolupracovat na potrestání pachatele kolísá, jsou v blízkosti násilníka pod psychickým tlakem, někdy i podlehnou vyhrožování.

Neodborná veřejnost si chybně představuje, že ten, koho postihne domácí násilí, je osoba, která je na někom závislá, je podřízená, pasivní, nesamostatná, a navíc také nevypadá, že by jí bylo nějakým způsobem ubližováno. Přesto všechno nelze přesně určit typickou oběť domácího násilí. Může se jí stát kdokoliv z nás a ani vzdělání, úspěchy v zaměstnání, finanční zabezpečení, nás před tímto násilím za dveřmi domova bohužel neochrání. Ve většině případů ale stále převládá násilí, kterého se dopouštějí muži na ženách a rodiče na dětech. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 21)

1.1 Formy domácího násilí

Domácí násilí znázorňuje komplexní jev, který má mnoho podob a je podporován různými pohnutkami. Ať už se jedná o surové bití, nadávání, ponižování či o vyhrožování. Mnoho obětí se ani lékaři nesvěří, co je příčinou jejich úrazu, depresí, např. z obavy z ponížení a ostudy před ostatními.

Mezi základní formy domácího násilí patří především:

1. fyzické násilí – zahrnuje fyzické bytí, kopání, škracení, jsou to zpravidla viditelné stopy tělesných poranění, někdy tato podoba násilí skončí až smrtí oběti,
2. psychické neboli emocionální násilí – toto násilí je často označováno jako neviditelné a zahrnuje různé nadávání, vyhrožování, ponižování, zesměšňování, omezování potravy, znemožňování spánku,
3. sexuální násilí – vyznačuje se omezováním osobní svobody, které vede až k znásilnění, vynucováním si sexuálních praktik, se kterými oběť nesouhlasí a je konáno proti její vůli,
4. sociální násilí – zde se jedná ve vztahu o kontrolu a znemožňování sociálních kontaktů, sociální izolaci, zákaz navštěvovat různé společenské události,

5. ekonomické násilí – přehnaná kontrola nad finančními prostředky oběti, omezování přístupu k penězům, nedávání žádných prostředků na domácnost, přinucení k finančnímu zajišťování násilníka. (Čírtková, 2008, s. 10)

Společný cíl – získat moc a „nadvládu“ nad druhým, to mají zpravidla všechny formy domácího násilí. Násilníci využívají mnoho taktik, aby toho všeho dosáhli, začíná to ponižováním, izolováním, zastrašováním, a dojde až k bytí a fyzickému týrání. (Špatenková, Ševčík, 2011, s. 47)

1.2 Fáze domácího násilí

Pro násilné chování jsou důvody a podněty velmi rozdílné. Jedná se o běžné konflikty, různé potíže ve vztazích, alkohol, ztráta pracovního místa. Ale vše, co je téměř vždy shodné, je následný průběh a vývoj vztahu a chování útočnicka potom, co poprvé projevil své násilné chování.

Ve spojitosti s vývojem domácího násilí vzniká tzv. „spirála násilí“, někdy se setkáváme s pojmem „koloběh násilí“. Jedná se o stále o stejný jev, jsou to fáze násilí, které na sebe navazují a tvoří opakující se cyklus skládající se ze tří stupňů.

Fáze 1 – stupňování napětí

Typickým znakem je vyostřená a negativní nálada, časté hádky, agresor se cítí být vyprovokován. Agresor začíná napadat, byť jen slovně, oběť. Oběť se snaží být opatrná, nedávat příležitost, aby agresor „nevybouchl“ a snaží se o to za každou cenu.

Fáze 2 – exploze

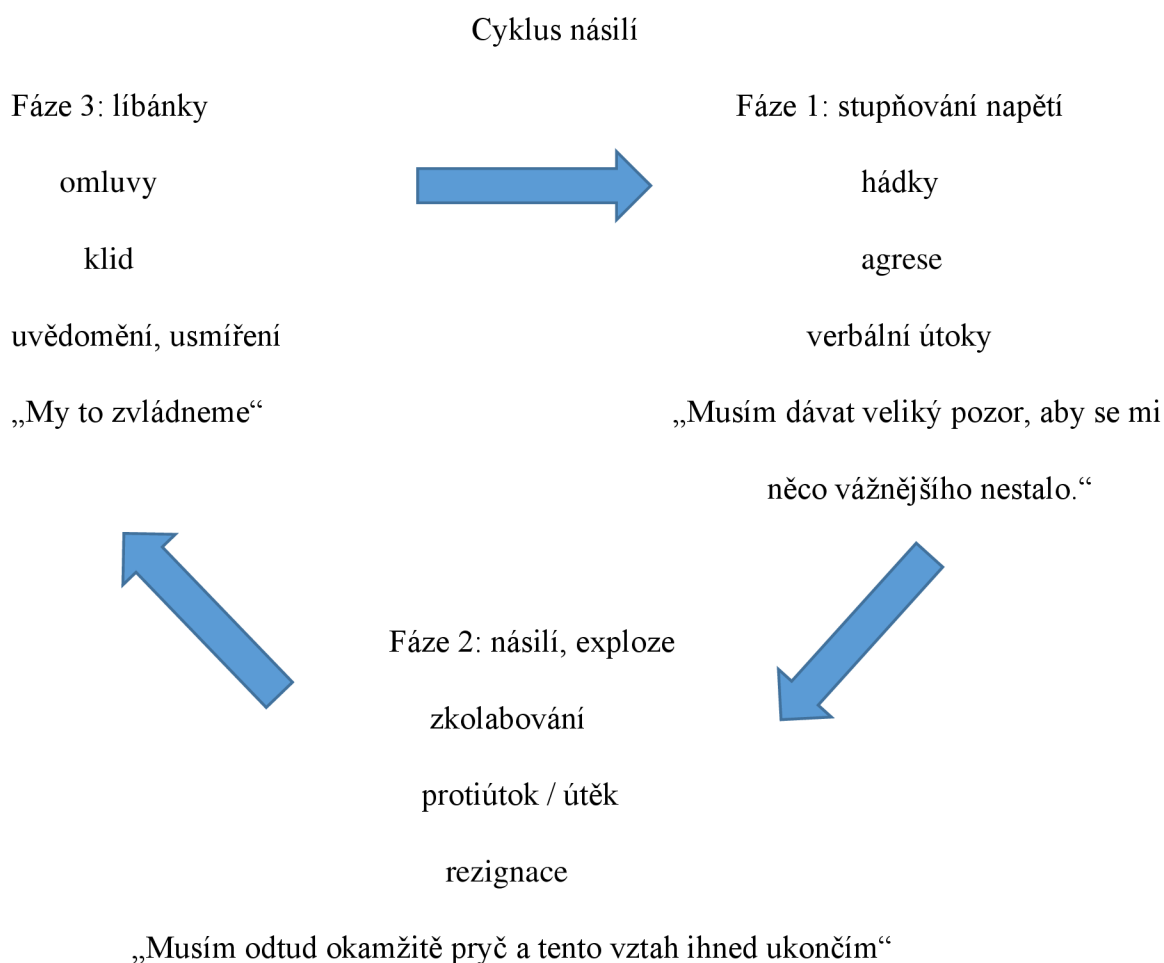
Vyvrcholí právě tím, že se u agresora nahromadí napětí a přímá agrese nastane. Většinou nelze předvídat, kdy tato fáze nastane, reakce na tuto fázi jsou různé, někdy trvají pár hodin, jindy i několik dnů. Nelze určit, jak dlouho tato fáze bude trvat, záleží na osobnosti oběti

Fáze 3 – líbáňky

Tato část se skládá z omlouvání se oběti, agresor se snaží zalíbit, nosí květiny, dárky, přehnaně se chce zalíbit. Slibuje, že se to už nikdy nebude opakovat, lituje svého chování a vypadá to, že nyní nastává již čas klidu. Oběť netuší, že se bude násilí opakovat, celý tento cyklus (Buskotte, 2008, s. 64-66)

Graficky znázorněn výše popsaný cyklus násilí, tzv. „spirála násilí“:

Obrázek č. 1 – Cyklus násilí

(Buskotte, 2008, s. 63)

Po případném ukončení vztahu s násilníkem se může stát, že domácí násilí bude nadále pokračovat v jiné formě, např. v podobě stalkingu. Toto pronásledování od ex-partnerů představuje 50% celkového výskytu tohoto jevu. V těch nejhorších případech může přerůst pronásledování až do vražedného jednání. (Čírtková, 2008, s. 47-49)

1.3 Mýty o domácím násilí

Informací o domácím násilí je v současné době mnoho, veřejnost se má možnost s tímto problémem seznámit, přesto různé pověry a zcestné informace o této problematice ovlivňují reálný pohled na ni. Mnoho autorů popisuje ve spojitosti s domácím násilím

několik základních mýtů, které mají za následek mnohdy nesprávný pohled veřejnosti na tento problém.

Podle Čírtkové (2007, s.43–44) se setkáváme v praxi s několika smyšlenými tvrzeními:

1. Mýtus o sociálně slabých rodinách

Jedná se o velmi rozšířený mýtus. Veřejnost si představuje, že se domácí vyskytuje jen v sociálně slabých rodinách, které žijí takřka na okraji společnosti a ve středních a vyšších vrstvách se nevyskytuje. Je pravda, že domácí násilí nesouvisí s materiálním blahobytem, ani s úrovní vzdělání partnerů. U dobře situovaných rodin může být domácí násilí dokonce více zatvrzelé, je těžké se s ním svěřit.

2. Mýtus dvojího vnímání aktérů domácího násilí

Rozšířenou představou je to, že oběť je nevinná, vzorná bytost a násilník je negativní charakter a celkově odporná osobnost. Ovšem pravdou je, že jak oběť, tak i agresor jsou běžnými živými bytostmi se všemi klady i zápory. Například násilník může být uznávanou osobou v zaměstnání, a naopak oběť není třeba mnohdy ideální osobností. Ale ani nedokonalost nedává nikomu práva násilí. Nikdo nemá právo jiného týrat.

3. Mýtus o nevyhnutelnosti domácího násilí

Velmi vžitá představa říká, že cyklus domácího násilí je neodvratný. Do partnerských vztahů si přinášíme prožitky z dětství, snažíme se napodobovat to, jakým způsobem žili naši rodiče. Kdo si prošel v dětství situacemi spojenými s domácím násilím mezi matkou a otcem, předpokládá se, že bude ve vlastním partnerském vztahu akceptovat roli oběti či agresora. Je pravdou, že domácí násilí není osudem, nebo něčím nezbytným. Mohou poskytnout i osobu, která s tímto druhem násilí nebyla nikdy v kontaktu. Ale osoby, které si nesou v sobě trauma z dětství, bude terapie vyžadovat velkou trpělivost a čas.

4. Mýtus o charakteristickém pachateli

U neodborné veřejnosti panuje představa, že pachatelem domácího násilí je vznětlivá, primitivní, nevzdělaná, impulzivní a útočná osoba, která na první pohled vypadá jako násilník. Mnoho lidí si představuje, že násilí se dopouští jen choromyslná, duševně narušená osobnost. Pravdou je, že domácího násilí se dopouštějí i jedinci, kteří jsou uznáváni v zaměstnání jako úspěšní, společenší a přizpůsobiví lidé. Většinou má násilník dvojí tvář,

násilně se chová pouze v soukromí domova a jinak ve společnosti navenek působí jako slušná a vážená osoba.

5. Mýtus o charakteristické oběti

Neodborná veřejnost předpokládá, že domácí násilí postihuje pouze neaktivní, závislé, nesamostatné osoby, které se nebrání a nechají si líbit cokoliv. Je pravda, že typická oběť není. Pravděpodobnost, že se někdo stane obětí domácího násilí, je pro všechny stejná. Ani vzdělání, úspěchy v zaměstnání či finanční zabezpečení nás nemůže ochránit před možným vznikem násilí za dveřmi domova.

6. Mýtus o vině oběti

Podle této představy se laická veřejnost domnívá, že každé domácí násilí má svou typickou oběť, která chybně komunikuje s partnerem a tím ho podněcuje k explozi násilného chování. Jisté je, že nikdo nemá právo žádnou osobu týrat.

7. Mýtus o vlivu alkoholu jako příčině domácího násilí

Mnoho lidí domácí násilí spojuje s konzumací alkoholu. Říká se: „bije ji, protože pije“. Je pravda, že návykové látky, jako např. alkohol a drogy, skutečnou příčinou domácího násilí nejsou. Spíše se tím násilím omlouvá. Pokud někdo útočí, tak takto bude jednat v opilém a i střízlivém stavu. Někdy se násilníci záměrně opijí, protože pak očekávají, že bude jejich chování omluveno vzhledem ke stavu, do kterého se sami dostali. Různé závislosti stav v oblasti domácího násilí komplikují.

1.4 Nejčastější příčiny domácího násilí a domácí násilí v době covidové

Jednou z nejznámějších teorií příčin domácího násilí je teorie D. G. Duttona. Tato teorie identifikuje čtyři úrovně příčinných činitelů domácího násilí:

- Makrosystémové příčiny – v tomto případě se jedná o násilí je vyvolávané předsudky, dominující hierarchií hodnot, kde mají nadvládu muži a u jejich vůdčí společenská úloha.
- Exosystémové faktory – v druhé teorii záleží na postavení rodin, problémy rodin a reakce institucí na domácí násilí.

- Mikrosystémové příčiny – třetí teorie, zde riziko pramení z moci uvnitř rodiny a reakce na všední i závažné rodinné situace.
- Individuální faktory – to se týká hlavních účastníků domácího násilí. Váha těchto faktorů je v konkrétních skutečných případech různá. S domácím násilím se setkáváme i v rodinách velmi dobře materiálně zabezpečených, které nemusejí řešit vážné existenční stresy. Tím vypadává faktor exosystémový. A proto je důležité veškeré případy řešit individuálně a pečlivě. Ne vždy musí být totiž zastoupeny všechny faktory společně. (Čírtková, 2008, s .42)

Nyní v době covidové pandemie, kdy je důležité omezování sociálních kontaktů, vznikly pro mnoho rodin a párů nové všední dny. Nároky na členy rodin jsou zvýšené. Je potřeba zkombinovat home office s distanční výukou dětí a se zajištěním základních potřeb v domácnosti. Na odpočinek a relaxování nezbyvá dostatek prostoru. Nutnost trávit více času společně doma za zavřenými dveřmi může zajisté přispívat ke vzniku konfliktů mezi partnery, obzvláště když rodina bydlí v malém bytě. (Čírtková, PD 2/2021)

Je jisté, že doba covidová přinesla do rodin více stresu, reakce na stresové situace mohou být různé a riziko vzniku domácího násilí se může zvýšit. A v tomto případě je potřeba, aby potencionální obětí násilí věděli, že i v době nouzového stavu platí všechny zákony a fungují všechny služby organizací zabývajících se pomocí obětem domácího násilí. (Čírtková, PD 2/2021)

2 Charakteristika aktérů domácího násilí

Jak už bylo řečeno výše, obětí domácího násilí se může stát kdokoliv, a proto bych vás chtěla seznámit s typologií potencionálních obětí, pozornost zaměřím také na osoby, které lze označit za agresory.

2.1 Násilné osoby – agresori

Násilnou osobou je označován každý, kdo se dopouští domácího násilí v jakékoliv formě a oběťmi jsou jejich blízcí. Většina z nás si představuje, že násilník je muž, ale násilné jsou i některé ženy. Odborníci se snaží vytvořit jasnou typologii násilných osob, ale žádná z typologií zatím není komplexní. Vytvořit typologii není až tak důležité pro konkrétní označení pachatele, ale mohlo by pomoci při porozumění příčin domácího násilí a vytváření plánů pro redukci domácího násilí. (Kotková a kol., 2014, s. 23)

Označení násilných partnerů se jeví jako stále nevyřešený problém. Přehled různých typů násilníků v oblasti domácího násilí je důležitý hlavně pro využití v praxi. Pomohl by při prvním kontaktu s postiženou rodinou s vytvářením předpokladu vývoje násilného vztahu. Jaký je násilník, co ho motivuje k útokům, je důležité vědět, aby bylo možno se připravit na další případné útoky vůči ohrožené osobě. Současná typologie násilných osob vzniká na základě speciálních příkladů populace. Klasifikace se zaměřuje jen na muže, jakožto násilníka v partnerských vztazích. Příslušné výzkumy, které by agresivní a týrající ženy identifikovaly, chybí. (Čírtková, 2008, s. 36)

Psychologové považují za rozhodující příčiny domácího násilí poruchy osobnosti a povahové zvláštnosti násilníka. Z hlediska psychologie lze k násilníkům přihlížet k těmto třem hlavním rysům:

- povaha a závažnost probíhajícího domácího násilí,
- konkrétnost či obecnost násilí, tzn., zda se násilí projevuje mimo partnerský vztah, či jen v něm,
- z psychopatologického hlediska přítomnost či nepřítomnost poruch osobnosti (Čírtková, 2008, s. 37)

Psychologické výzkumy osob, které se dopouštějí domácího násilí, pokračují dál. Pro jednoduché orientační posouzení násilné osoby se ustálila srozumitelná obecná klasifikace. Zahrnuje následující typy násilníků:

- osoba dvojí tváře, nemá výrazné příznaky psychopatologie, vytváří problematické a násilné chování, ve vztahu k osobě blízké, jen v soukromí,
- obecně násilná osoba, u které se násilí kombinuje ve vztahu i mimo konkrétní vztah a jsou zde patrné i další asociální sklony,
- násilník, u kterého převládají problémy se závislostmi (alkohol, drogy, gamblerství), vše toto úzce souvisí s domácím násilím,
- násilník s výraznými příznaky poruch osobnosti. (Čírtková, 2008, s. 39-40)

Lze konstatovat, že psychopatologické problémy osobnosti u násilníka se považují jako nebezpečné z hlediska vyšší pravděpodobnosti vzniku domácího násilí a skepticky předpovídají možnou záchranu daného partnerského vztahu. V tomto případě je možnost ukončení násilného vztahu, ze strany tyрана, téměř nemožné a všechna další preventivní opatření jsou neúčinná. (Čírtková, 2008, s. 40)

2.2 Ohrožené osoby – oběti

Skupinu osob ohrožených domácím násilím je možno rozdělit podle některých kritérií, a to:

- chování – provokující jednání, útočení, nevědomosti, neuváženost,
- podle věku – děti, mladí lidé, dospělí lidé, staří lidé,
- podle pohlaví – muži, ženy,
- vzájemného vztahu – osoby cizí, známé, blízké,
- životního stylu – rizikové povolání. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 20)

Nyní se také setkáváme s rozdělováním podle prožitého trestného činu, to je shodné s rozdělením deliktů, které se používá v kriminologii (násilí sexuální, fyzické násilí, majetková újma), také na základě reakce na trestný čin a nejčastější je vzájemné působení – pachatel – oběť. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 20)

Za ohroženou osobu byla v minulosti považována téměř výhradně žena, nyní je tato teorie považována za zastaralou a diskriminační. V současné době je za osobu ohroženou

považována každá osoba, která je v domácím prostředí vystavena nějakému násilí. Násilí může mít formu různou, a i osobnosti ohrožených osob jsou různé. Dle klinických zkušeností jsou osoby ohrožené osobami, které vykonávají často profese jako např. vychovatelky, učitelky, zdravotní sestry apod. Snížené sebevědomí je častým jevem u ohrožených osob, mají celou řadu zdravotních potíží, ať už fyzického, tak psychického rázu. Jsou ve stálém stresu z dalších útoků, žijí se strachem začít problém řešit. Zároveň se stydí. Věří tomu, že mohou za vznik násilí, berou to jako své selhání, svou chybu. Ohrožené osoby také většinou omlouvají násilníka, chtějí mu pomoci. Nepříznivě působí domácí násilí na vykonávání rodičovských povinností, a i na výkon v zaměstnání. (Kotková a kol., 2014, s. 22)

Podle různých statistik jsou ženy ve většině případů oběťmi domácího násilí, a to až z 92 – 98 %. V souvislosti s domácím násilím na ženách se hovoří o syndromu týrané ženy, který vzniká u obětí domácího násilí.

Násilí v rodině mezi mužem a ženou není nic neobvyklého ani výjimečného, jedná se o běžné chování, zprávy z policejních a soudních spisů to bohužel dokazují. Počty takto zasažených žen jsou pouze orientační, především proto, že mnohé o svých problémech mlčí. Velká část případů z oblasti domácího násilí je ukládána pod termíny, jako „jen“ ublížení na zdraví, velmi často je násilí označováno také jako přestupek proti společnému soužití. Proto statistická čísla o domácím násilí nejsou tak přesná, ale přesto jsou tato vysoká čísla odstrašující. (Andrea Buskotte, 2008, s. 8-9)

Dítě může být jak svědkem, tak i obětí domácího násilí. Jedná se v tomto případě o přímou či nepřímou viktimizaci. Pokud jsou děti vystaveny násilí ve svých rodinách, naučí se reagovat na podněty okolního prostředí jiným způsobem než děti, které vystaveny násilí nebyly. Děti, které domácí násilí prožily, se v pozdějším věku chovají většinou útočně. V některých případech se z dětí – obětí stává postupem času (v dospívání, dospělosti) pachatel násilí. Pokud je zneužívatelem osoba, která je pro dítě ochráncem a oporou, je toto trauma o to větší. Také platí, že dívky, které byly v dětství obětí, se v průběhu dospívání a v dospělosti stávají snadněji a častěji obětí některé z dalších forem domácího násilí ve svých nových rodinách. (Špatenková a kol. 2011, s. 120)

Domácí násilí a muži, tato problematika je řešena velmi okrajově a informace o této otázce jsou zatím nedostatečné. I přesto, že je v oblasti násilí genderová rozdílnost, je násilí na mužích realitou. Výzkumy v této problematice se již začínají rozvíjet. Toto násilí se těžko prokazuje, protože ženy jsou ve formách násilí rafinovanější, ať už se jedná o násilí verbální,

emocionální, psychické či vydírání. Fyzické násilí převažuje u mužů, přesto muži tomuto druhu násilí nejsou ze strany žen ušetřeni. (Špatenkova a kol. 2011, s. 96)

Tato cílová skupina není obsáhlá, přesto je však velmi skrytá, muži jsou oběťmi domácího násilí ve 2-5%. Jen málo mužů se veřejně přizná k tomu, že je týrán svojí ženou. Je společensky téměř nepřijatelné, když je muž obětí, nepatří to do roky ustálené role muže ve společnosti. Dalo by se říci, že jen nějaký náznak, že je muž obětí násilí vzbuzuje mezi lidmi posměch, tito muži jsou nazýváni lidově: „bačkorami“, „podpantofláky“, proto se s muži s tímto málokdy svěřují. (Acorus, online)

S názvem syndrom bitého manžela vstoupila již na konci 70. let minulého století do odborné literatury trojice známých expertů na domácí násilí. Suzanne Steinmetz publikovala v roce 1978 stať s názvem Syndrom bitého manžela (The battered husband syndrome). Ve výzkumu provedeném v roce 1975 bylo mimo jiné zjištěno, že rozdělení rolí násilníka a oběti uvnitř partnerských vztahů zatížených opakovanými projevy násilí je následující:

- u 49% párů postižených násilím se role agresora a oběti střídaly
- u 27% párů byl násilníkem vždy a neměně muž
- u 24% párů byla pouze žena násilnou osobou (BKP, on-line)

Nejčastější důvody, proč muži jako oběti neoznamují domácí násilí lze shrnout takto:

- muži se nedefinují jako oběť,
- muži nehodnotí chování partnerky jako trestný čin,
- muži zažívají stud, neboť vnímají svůj problém jako „okrajový fenomén“,
- muži váhají kontaktovat policii, protože se obávají, že jim neuvěří, a nakonec budou stíháni oni,
- muži mají strach ze zveřejnění, které by mohlo způsobit jejich označení pozice v očích veřejnosti a okolí, tzv. fenomén druhých, nebo také dvojíých zavřených dveří. (Čírtková, 2008, s. 24)

Násilí na seniorech je relativně nový pojem. Toto násilí v mnoha případech probíhá latentně, dlouhý časový úsek, a to v prostředí domova, nebo v různých ústavech sociální péče. Je to smutné, protože se jedná o osoby, které jsou mnohdy v konečné fázi života, provázejí je různá onemocnění, jsou slabí, také i nějakou nemocí fyzicky, či mentálně znevýhodnění, závislí na pomoci ostatních. Násilí má různé formy, většinou podobné

i s jinými oběťmi domácího násilí, od fyzického, psychického, finančního a majetkového zneužívání seniorů, tak také sexuální zneužívání a zanedbávání. (záchranný-kruh, online)

V oblasti domácího násilí na seniorech, pokud se budeme zabývat pachateli, převažují osoby z blízkého okruhu rodiny. Lze se však setkat i s násilím v okruhu činností, kterých se senioři účastní dobrovolně. Mezi pečovateli se také objevuje násilí a jde často o děti seniorů. Zvláštní okruh ohrožených osob tvoří senioři, kteří trpí např. demencí. Ti se nemohou sami dostat k potřebným informacím, jsou závislí na pomoci okolí – zdravotníků a sociálních pracovníků. Ale většinou je to stud, co brání obětem se svěřit se situací, která doma probíhá. Senior se také často bojí, má obavu z toho, že pokud bude násilí zveřejněno, je velmi pravděpodobné, že bude osoba přemístěna do ústavní péče. A toho se většina starých lidí bojí. (Čírtková, Vitoušova a kol. 2007, s. 61)

Násilí je u seniorů v ústavech, také i v domácím prostředí, velmi těžko identifikovatelné. Mnohé modřiny, podlitiny, zlomeniny jsou přiřazovány k různým důvodům např. k pádu seniora na zem, i jinými případnými úrazy, úbytky na váze mohou souviset s určitými onemocněními apod. Není ve všech těchto případech pravidlo, že je to důkaz týrání, ale je třeba důkladně posoudit všechny případné příznaky a vše objektivně, prostřednictvím odborníků, posoudit. (záchranný-kruh, online)

Z hlediska prevence zanedbávání a týrání je pro seniory důležité se snažit dodržovat tyto zásady:

- stále udržovat své kontakty s přáteli, vrstevníky, sousedy
- v případě potřeby využívat anonymní poradenské služby nebo tísňová volání
- ve vážných situacích, které si vyžadují nějaké razantní řešení se vždy poradit s právníkem
- trvat na tom, aby lékař, pečovatelé a ošetřovatelé museli vstoupit do bytu
- dbát na své soukromí v bytě
- klást důraz na to, že má senior právo na informace a vlastní rozhodnutí
- připravit si bezpečnostní plán (1.2.1 této bakalářské práce) v případě podezření na začínající týrání, zanedbávání. (záchranný-kruh, online)

3 Dopad domácího násilí na oběť

Následkem prožitého násilí vznikají určité příznaky a prožitky, tyto skutečnosti oběti domácího násilí spojuje a charakterizuje. Některé z nich níže uvádím.

3.1 Syndrom týrané osoby

Syndrom týrané osoby nebo také syndrom týraného partnera navazuje na původní označení ze sedmdesátých let minulého století, které se týkalo syndromu týrané ženy. Představuje souhrn specifických důsledků při opakovaném traumatizujícím násilí, jehož se dopouštějí blízké osoby či partneři. Syndrom týrané osoby nevznikne automaticky po jakémkoliv domácím násilí, a také ne u každého se musí projevit. Většinou vzniká, pokud se celý cyklus domácího násilí opakuje alespoň dvakrát, a také souvisí se stálým a dlouhodobým násilím. Zda syndrom u týrané osoby vznikne, závisí především na:

- druhu/struktury domácího násilí
- osobnostními faktory před vznikem domácího násilí
- reakce společnosti v okolí (Čírtková, 2014, s. 92-93)

Podle odborníků neexistuje jediná „přesná“ charakteristika týrané osoby. Proto se syndrom týrané osoby popisuje na základě některých příznaků, které se u různých obětí domácího násilí mohou různě kombinovat. Čírtková (2008, s. 28-29) uvádí souhrn některých příznaků jako například:

- změny v emočních procesech (stud, strach, pocit viny, deprese, závislost na násilníkovi a omlouvání jeho chování)
- nedůvěra v lepší budoucnost
- změny v posuzování vlastní osoby a ostatních lidí (hodnocení, že týrání je normální, obviňování sama sebe, naučená bezmoc, nedůvěra, že je nějaká možnost řešení)
- minimalizování následků (zlehčování intenzity a nebezpečnosti útoků)
- snažení se utajit domácí násilí před okolím i rodinou
- neochota spolupráce s OČTŘ (orgány činné v trestním řízení – např. Policie ČR)
- stálé návraty k tyranovi
- výkyvy v chování – hysterie či apatie v chování, požívání alkoholu či léků na uklidnění

U osob, kde přetrvává násilí dlouhodobě a závažně se vyskytují příznaky psychického traumatu. Patří sem různé představy, stále se opakující zlé sny, které se vážou na prožité trápení, také snaha o eliminaci myšlenek a hovorů o týrání, ztráta zájmu o běžné denní činnosti, odcizení se sobě i druhým, a i jiné přidružené závažné zdravotní potíže. (Čírtková, 2014, s. 95)

3.2 Syndrom týrané ženy

Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté skládky různých projevů, v některém případě mohou být určité symptomy upřednostněny, jiné naopak ustupují do pozadí. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 21)

Žena, která je týrána má pocit viny za to, co se jí děje. Stydí se a bojí se přiznat, že má nějaký problém ve vztahu. Často tak dokáže velice dobře maskovat třeba rozličná zranění, že si ani její blízcí ničeho nevšimnou. Myslí si, že by jí stejně nikdo neuvěřil. Ztrácí veškeré sebevědomí. Týrané ženy jsou až neobvykle úslužné a snaží se skoro každému ustoupit, nereagují na běžné věci normálně. (Divná podoba lásky, online)

Čírtková (2014, s. 37) tyto symptomy rozděluje do tří kategorií:

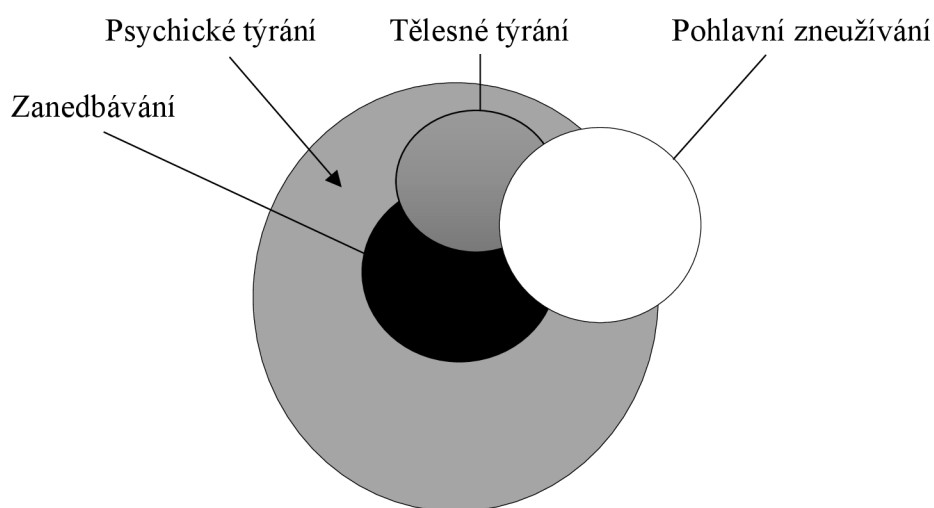
- Naučená bezmocnost – v tomto případě se jedná o stav, kdy je týraná osoba přesvědčena o tom, že události, které se konají kolem ní nelze ovlivnit. Naučená bezmoc je jasným následkem opakujícího se násilí. Týraná osoba, v tomto případě žena, ztrácí motivaci hledat možnosti záchrany, má stále větší strach z násilníka, který ji znemožňuje případnou spolupráci s osobami, které by mohly pomoci. Také ztrácí respekt k vlastní osobě a začíná věřit, že si za veškeré jednání ze strany násilné osoby může sama. Je emočně nestabilní, má pokleslé sebevědomí.
- Sebezničující reakce – omlouvá partnera za jeho agresivní chování nezaměstnaností, alkoholismem, snižuje míru následků týrání, odmítá pomoc od lidí, kteří by jí mohli pomoci.
- Symptomy, které se dají zařadit k posttraumatické stresové poruše (PTSP) – jedná se o neustálé znovuprožívání trýznivých vzpomínek v různých smyslových vjemych. Vědomě utíkají před situacemi, které traumatické události připomínají a je i jim

nepříjemné se potkat s lidmi, které jsou se situacemi nějakým způsobem spojeni. Přidávají se také deprese, poruchy spánku, neschopnost reagovat přirozeně a další různé negativní projevy.

3.3 Syndrom CAN

U dětí, které jsou nějakým způsobem týrány, zanedbávány, sexuálně zneužívány a šikanovány, ve většině případů vznikne důsledkem těchto prožitých skutečností syndrom CAN. Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect) znamená týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, úmyslné ubližování těmi nejbližšími, které má v důsledku závažný dopad na další jeho život, vývoj a postavení ve společnosti. (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007). Všechny formy násilí spolu mohou úzce souviset.

Obrázek č. 2 – Znázornění úzkého propojení mezi jednotlivými formami CAN

(Pöthe, 1996, s. 37)

Některé formy týrání jako tělesné, zanedbávání a pohlavní zneužívání většinou není možné oddělit od týrání psychického, ale psychické týrání se může vyskytovat někdy i samostatně.

Syndrom CAN zahrnuje následující kategorie:

- fyzické týrání – zahrnuje úmyslné tělesné ubližování dítěti, ale také, pokud někdo nečině přihlíží takovému zacházení s dítětem,
- psychické násilí – je to takové chování vůči dítěti, které má negativní dopad na vývoj jeho chování, na jeho citový vývoj, rozvoj osobnosti a sebehodnocení či nezdravé chování ve vztazích ve společnosti,
- sexuální zneužívání – toto chování zahrnuje všechny formy útoků se sexuálním motivem, i ty, které nejdříve vypadají, že dítě nestrádá, ale později má negativní důsledek na psychický vývoj dítěte,
- zanedbávání – představuje nedostatek péče, který vážně ohrožuje vývoj dítěte v oblasti tělesné i duševní, například omezování v jídle, pití, nedostatečné oblečení,
- šikanování – agrese vůči jedinci slabšímu fyzicky, nebo v závislém postavení,
- systémové týrání – je to druhotné ponižování, týrání dítěte tím způsobem, který původně vznikl na jeho ochranu, např. zbytečná lékařská vyšetření, přetěžování a nepřiměřený přístup k dítěti v souvislosti se školskými zařízeními,
- sekundární viktimizace – v tomto případě se jedná o druhotné zraňování a vystavování dítěte nepřiměřené psychické zátěži během vyšetřování pro syndrom CAN. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 22-23)

Syndrom CAN bezesporu patří mezi závažné celospolečenské problémy, jejichž základem je ponižující, surový a záporný přístup k dětem. O to horší, že ve většině případů to špatné přichází od těch, kteří by měli ochránci, a to od rodičů. Ohroženo je nejen zdraví dětí, ale jsou tímto chováním i ponižováni. Důsledky si nesou v celém svém dalším životě a negativně to poznamená i vztahy vůči ostatním lidem. (Presslerová, 2021, online)

4 Sociální práce s oběťmi domácího násilí

Při uvažování o přiměřené reakci na násilí v rodině by zájem oběti a rodiny měl převažovat. Oběti často, především u lehčích forem násilí, žádají pomoc při řešení konfliktu ne trestem, ale jen pomocí. Proto by se pomáhající osoby měly zaměřit na přirozené řešení konfliktů, a tím se snažit o pomoc obětem domácího násilí. Jako ochrana před druhotným zraňováním oběti násilí je vhodná pomoc prostřednictvím neziskových organizací, např. Intervenčních center. A také je potřeba podpory organizací, jejichž cílem je pomoc obětem násilí v rodině, a která je spojena i s možností je ubytovat v azylových zařízeních. Neméně důležitá je i praktická a duševní opora, která zajistí oběti posílí. Mezi nejdůležitější prvky pomoci patří:

- Pomoc materiální – bydlení, péče o děti, přístup k veřejným službám.
- Podpora psychická – rozhovory podporující sebevědomí, rady, pomoc při výchově dětí, skupinová setkání.

Pomoc z oblasti práva týkající se především – majetku, financí, sociální pomoci a také dětí a jejich opatrovnictví. (Matoušek, Koláčková, Kodymová, et al., 2010, s. 240)

Je velmi pravděpodobné, že oběť, která žádá o pomoc, se cítí často zneuctěná, ponížená, vystrašená a někdy i pocitem viny za vzniklé násilí. Tato oběť potřebuje podporu pro obnovení svého sebevědomí, ujištění, že v tom není sama, že existují lidé, na které se může spolehnout a kteří udělají maximum pro pomoc při vyřešení této složité situace. Není na místě od pomáhajících organizací, aby vnucovali své vlastní hodnoty a obviňovali oběť za to, co se stalo. Pro sociální práci s oběťmi domácího násilí patří základní předpoklady, a to:

- přiměřená komunikace,
- sdělení potřebných kontaktů, které mohou pomoci (Policie ČR, telefonní linky..),
- posouzení dalších rizik, vypracování krizových plánů
- zhodnocení případných zdravotních nebezpečí pro oběť, popř. i pro děti,
- podrobné zdokumentování případu a popis přijatých postup

Z psychologického pohledu je řešení velice náročné, jedná se většinou o chronické potíže, kdy se oběť může obávat z možné msty útočníka, a i z negativní reakce svého okolí,

kdy v menšině případů se přiklání na stranu oběti. (Matoušek, Koláčová, Kodymová, et al., 2010, s. 241)

4.1 Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí

Pro oběti domácího násilí je bezpečí prioritním předpokladem pro řešení problému. Při případném náhlém útoku by oběť měla mít obzvlášť na paměti svůj život a zdraví. Proto je důležité si připravit tzv. bezpečnostní plán. Obsahuje několik důležitých informací, které pomohou při dalším útoku agresora zajistit, že bude oběť i např. s dětmi v bezpečí. Pro představu uvádím ty nejdůležitější pokyny:

1. Dbát na to, aby se oběť nenechala zavřít v části domu, kde není žádné okno, východ a kde se nacházejí nějaké zbraně (kuchyně – nože...), když bydlí na venkově, je nebezpečná stodola, kde je schováno různé nářadí.
2. Zapamatovat si vybraná důležitá telefonní čísla jako např. krizová linka domácího násilí, Policie ČR nebo nejbližší azylový dům, pokud má oběť děti, naučit je použít telefon, aby mohli zavolat na Policii ČR nebo sousedy, kohokoliv jiného, prostě toho, kdo by mohl nějakým způsobem pomoci.
3. Svěřit se lidem, kterým postižená osoba důvěřuje a zajistit si u nich dočasné útočiště.
4. Promyslet si, kudy lze uniknout z obydlí, lépe se pak reaguje v případě tísňové situace.
5. Ti, kteří bydlí v odlehlejších končinách, zejména na venkově, mají mít u sebe stále nějaké peníze na jízdenky.
6. Rozhodnout se, kam by v případě útěku oběť odešla, zjistit si adresy míst s nepřetržitým provozem – Policii ČR, městskou policii, hasičské stanice, benzinové pumpy, nemocnice.
7. Mít se sousedy domluvené nějaké heslo, aby v nouzi zavolali Policii, nebo se dohodnout na tom, že budou volat pomoc pokaždé, když uslyší nějaký nepřiměřený hluk, pláč, křik.
8. Připravit si zabalenou tašku s nejn nutnějšími věcmi osobní potřeby, vč. osobních dokladů a uložit si ji u známých nebo na jiném bezpečném místě.
9. Pokud je osoba omezená na pohybu, měla by si vybrat v bytě či domě takovou místnost, odkud lze např. volat o pomoc z okna.
10. Když má oběť malé děti, při náhlém odchodu se může stát, že je nebude moct vzít s sebou. V tomto případě ihned kontaktovat Policii ČR a vrátit se pro ně. Starší děti je vhodné zapojit do únikového plánu a poučit je jak se zachovat. Děti je nutné ujistit, že musí být v bezpečí a ne chránit oběť. (Bílý kruh bezpečí, online)

Při náhlém odchodu z domova by si oběť domácího násilí měla vzít s sebou některé nejdůležitější doklady. Jedná se například o svůj průkaz totožnosti, rodné listy dětí, zdravotní průkazku pro sebe i děti, doklady o bytu (ve kterém bydlí), pokud je tak rozhodnutí o svěřeni dětí do své péče, doklady o přístupu k účtu, léky, brýle, lékařské zprávy, věci denní potřeby pro sebe a děti a v neposlední řadě i policejní záznamy o dřívějších oznámeních a telefonní kontakty. (Bílý kruh bezpečí, online)

4.2 Legislativa v ČR vztahující se k ochraně před domácím násilím

Násilí proti člověku v novodobém českém právu bylo vždy zakazováno, postihováno sankcemi a i vězením. Trvalo dlouhá léta, než zákonodárci v ČR přišli na to, že domácí násilí je tak výjimečné protiprávní jednání, že nelze v zákonech použít jen obecné zákazy a tresty, domácí násilí vyžaduje specifickou právní úpravu. Po roce 1989 se o tom všem pokoušely přesvědčit především vznikající neziskové organizace. (Conwayová, 2007, s. 77)

Než nabyla účinnosti novela trestního zákona provedenou zákonem č. 91/2004 Sb., nebyla do této doby situace v oblasti domácího násilí nijak legislativně řešena. Všeobecně panovalo nízké povědomí veřejnosti o zmíněném problému a mnoho zažitých mýtů. Pachatel násilí byl postihován až při pracovní neschopnosti oběti, která trvala déle než sedm dní. Do výše uvedené změny právní úpravy se pachatel postihoval stávajícími paragrafy z trestního zákona, které na vyřešení situace nedostačovaly. Konkrétně šlo např. o tato ustanovení trestního zákona: §197a – trestný čin nebezpečné vyhrožování, §215 – trestný čin týrání svěřené osoby, §235 – trestný čin vydírání, §236 - trestný čin omezování osobní svobody, § 237 – trestný čin útisk nebo §241 – znásilnění. Po novele trestního zákona provedenou zákonem č. 91/2004 Sb., která nabyla účinnosti 1. 6. 2004, se domácí násilí začalo řešit podle §215a – týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 28)

Trestní zákoník /ČÁST DRUHÁ/ HLAVA IV/ § 199

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášt' surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt (Česko, 2009)

Dne 1. 10. 2010 vyšel v platnost nový trestní zákoník, který ve všem nahrazuje do té doby platný trestní zákon. Domácí násilí se v novém trestním zákoníku postihuje podle §199 jako trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí.

Také stojí za zmínku zákon č. 135/2006 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 2007, a kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tímto zákonem byla provedena také změna zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, kde je rozšířeno dosavadní oprávnění policisty zasahovat, podle ustanovení §21. Od 1. ledna 2007 má policista oprávnění rozhodnout, v případech domácího násilí, o vykazání násilné osoby ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj. (Čírtková, Vitoušová a kol., 2007, s. 29)

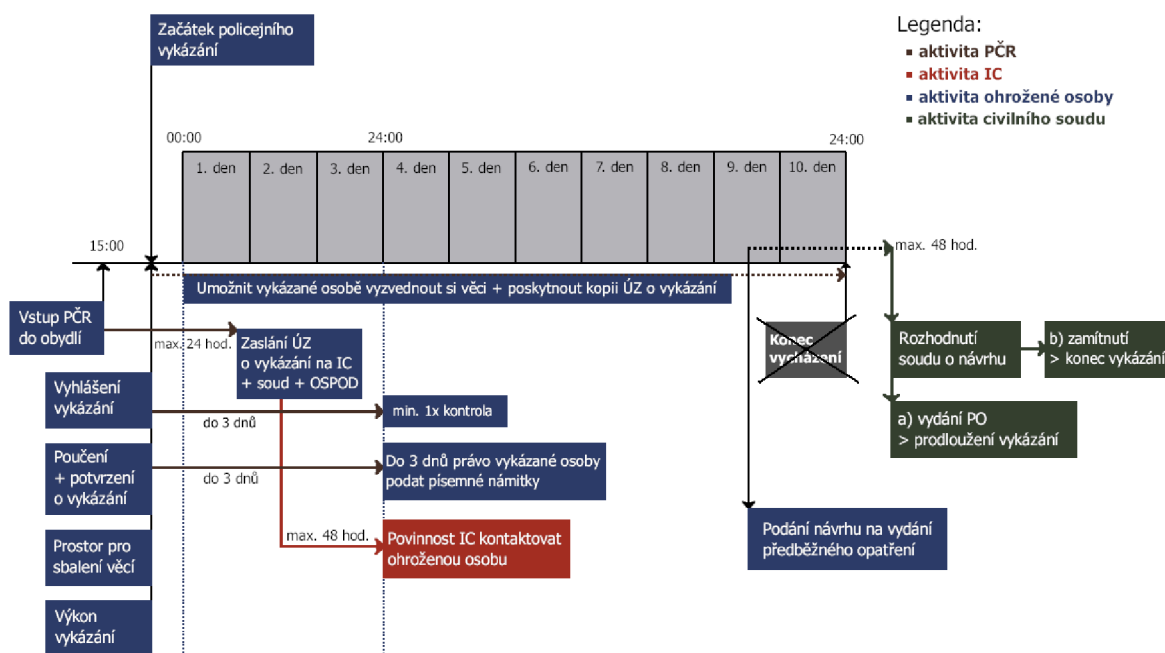
Existují tři propojené základny, na kterých je postaven zákon na ochranu před domácím násilím:

- První se týká Policie České republiky – jedná se o policejní zásah, který proběhne buď na impuls od osoby ohrožené, její rodiny, či jiných osob a institucí, cílem je zastavit aktuální násilí, a to vykazáním násilné osoby.
- Druhá se zaměřuje na intervenční centra – kontrolují, jak vykazované osoby dodržují své povinnosti a poskytují ohrožené osobě psychologickou, sociální i právní pomoc.
- Třetí, to jsou soudy – v tomto případě si můžeme představit řešení situace jako občanskoprávní spor. Ohrožená osoba může požádat soud o vydání předběžného opatření, aby ten, kdo jakkoliv ohrožoval tuto osobu svým jednáním, musel opustit byt a ve stanovené době se do tohoto místa nevracel. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 37-38)

Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím trvá 10 dnů ode dne jeho realizace. Tuto lhůtu nelze za žádných okolností, ani se souhlasem poškozené osoby, ukončit předčasně. Policista musí zaslat na příslušné intervenční centrum a na soud v termínu do 24 hodin od jeho vstupu do obydlí kopii úředního záznamu o provedeném vykázání. Soud na základě tohoto úředního záznamu a podle §76b občanského soudního rozhodne o vydání návrhu předběžného opatření. Pokud žije ve společném obydlí nezletilé dítě, zašle kopii úředního záznamu o vykázání v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Ve lhůtě 3 dnů od vykázání policista kontroluje dodržování povinností vykázané osoby. (Střílková, Fryšták, 2009, s. 42). Níže je znázorněn popsáný postup graficky.

Obrázek č. 3 – Časové schéma postupu při vykázání

Časové schéma vykázání

(Vitoušová, 2018, s.10)

Tabulka č. 1 - Statistiky vykázaní v České republice za rok 2021

KRAJ													2021
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Jihočeský	3	2	2	3	1	3	4	7	3	3	2	4	37
Jihomoravský	10	9	8	7	12	12	3	10	7	6	13	11	108
Karlovarský	4	4	2	3	4	5	3	2	3	3	2	4	39
Královéhradecký	11	3	8	8	7	15	4	4	10	6	6	7	89
Liberecký	1	7	7	8	6	7	7	8	7	2	3	3	66
Moravskoslezský	13	8	9	7	9	12	11	9	3	6	6	10	103
Olomoucký	13	3	3	4	4	6	5	4	3	5	2	5	57
Pardubický	3	2	3	4	2	2	5	2	2	0	3	2	30
Plzeňský	3	5	1	3	2	1	2	1	6	2	1	2	29
Hlavní město Praha	8	11	18	12	8	24	16	11	7	16	9	10	150
Středočeský	8	6	4	9	4	7	5	4	7	0	1	6	62
Ústecký	10	6	8	12	8	13	6	11	7	10	4	17	112
Vysočina	7	4	3	2	4	4	4	1	3	3	5	1	41
Zlínský	2	4	4	4	1	4	2	3	4	3	1	5	37
CELKEM VYKÁZÁNÍ	96	74	80	86	72	115	77	78	72	65	58	87	960
z toho opakovaná	17	18	11	12	15	23	8	14	8	12	8	16	
tj. v %	18%	24%	14%	14%	21%	20%	10%	18%	11%	18%	14%	18%	

(Asociace pracovníků intervenčních center ČR, Bílý kruh bezpečí, 2022)

4.3 Organizace zabývající se pomocí obětem domácího násilí

Pomáhajících organizací v oblasti domácího násilí je mnoho, některé působí jen v určité oblasti, ale většina jich má pobočky po celé republice. Pomoc je v tomto případě dostupná všem, a pokud oběť násilí nevyhledá pomáhající organizaci z důvodu, že neví kde, bude v tom nejspíše důvod nějaký jiný. Nejdříve vás seznámím s různými centry, a jakým směrem je zaměřena jejich činnost.

Intervenční centra:

To jsou centra, která jsou určena především obětem domácího násilí, kteří jsou v režimu ochrany „vykázaní“, tzn., že byl násilník vykázan ze společného obydlí. Samozřejmě jsou určena i dalším obětem domácího násilí, kteří potřebují třeba jen informace, nebo i konkrétní pomoc. Intervenční centra pomohou s prodloužením vykázaní,

se sepsáním trestního oznámení, poskytnou základní právní poradenství s rozvodem, poradenství s problémem domácího násilí, pomohou sestavit bezpečnostní plán. Centra jsou zřizována v každém kraji a jejich služby jsou bezplatné, ale na konzultace je většinou potřeba objednání. (Nenechte si ubližovat, online)

Mezi nejznámější celorepublikovou organizaci, která nabízí pomoc ve svých intervenčních centrech, je Bílý kruh bezpečí. Tato centra poskytují individuální pomoc a úzce spolupracují, pokud je to potřeba, s Policií ČR. Také za zmínku stojí Intervenční centrum zřizované Oblastní charitou Hradec Králové, které poskytuje shodné služby. Jedná se samozřejmě o pomoc diskrétní a bezplatnou. (Oblastní charita Hradec Králové, 2017)

Krizová centra:

Do krizového centra přicházejí lidé, kteří jsou v nějaké krizi. Pokud jsou v takové situaci, kterou již nedokážou sami zvládnout. Centrum může pomoci, pokud oběť násilí utíká z domova a neví kam jít. Krizová centra poskytují tzv. první pomoc a v případě potřeby odkážou na další pomáhající organizace. Některá centra jsou v provozu dokonce non – stop a lze do nich přijít většinou bez objednání. (Nenechte si ubližovat, online)

V Hradci Králové nabízí své služby organizace Nomia, která poskytuje pomoc v Dětském krizovém centru. Mezi krizová centra lze také zařadit například Centrum krizové intervence a hypnoterapie Kairos.

Poradenská centra, nebo poradny pro oběti domácího násilí:

Poradna poskytuje jak psychologickou, tak psychosociální pomoc. Nabízí oporu v těžké situaci, může pomoci s konkrétními kroky, které lze podniknout. Pomáhají také s plánem případného odchodu od partnera. Pomohou také s rozvodem, péčí o děti. V podstatě pracují podobně jako intervenční centra. Některé poradny mají i právní poradenství a spolupracují se sociálními pracovníky. Poradny pro oběti domácího násilí mohou být jednostranné, to znamená, že komunikují pouze s obětí, nikoliv s násilníkem a stojí vždy na straně oběti. (Nenechte si ubližovat, online)

V případě potřeby psychologické pomoci se lze obrátit na Poradnu pro oběti násilí a trestné činnosti, kterou provozuje Nomia, z.ú. Pomoc v této oblasti umožní také Probační a mediační služba ČR, v Královéhradeckém kraji má sídlo v každém okresním městě.

Azylové domy:

Azylový dům je místo, kde se poskytuje krátkodobé, nebo dlouhodobé ubytování lidem, kteří se dostali do tísně. Většinou není zcela zdarma, je potřeba nějakou základní částkou přispívat. Pracují zde sociální pracovníce, které pomohou se vším potřebným. Rozhodně to nejsou zařízení jen pro bezdomovce. Některé jsou určeny přímo pro matky s dětmi a jiné speciálně přímo pro oběti domácího násilí. (Nenechte si ubližovat, online)

Azylové domy ve většině případů provozují církevní organizace – oblastní charity. Lze se ubytovat v azylových domech pro matky s dětmi, azylových domech jen pro ženy, a i také v azylových domech speciálně pro muže. Pomoc je k dispozici v každém hlavním městě okresu v Královéhradeckém kraji.

5 Postoj veřejnosti k domácímu násilí – vlastní průzkum

5.1 Základní cíle průzkumu a stanovení hypotéz

V bakalářské práci se zabývám současným celospolečenským problémem, domácím násilím. Aby se, alespoň částečně, předešlo výše uvedeným skutečnostem, společnost nesmí tyto situace brát na lehkou váhu. Také, pokud to jen trochu půjde, v případě zjištění nebo jen podezření na výskyt domácího násilí, být připraven vhodně zasáhnout.

Cílem mé bakalářské práce je v teoretické části analyzovat fenomén domácího násilí a ve výzkumné části zmapovat převládající postoj široké veřejnosti k domácímu násilí. Postoj - můžeme charakterizovat jako „*relativně ustálený sklon jedince chovat se v určité situaci určitým způsobem, případně reagovat pozitivně nebo negativně na podněty s takovou situací spjaté. Postoj vyjadřuje souvislost psychických stavů a vnějších objektů či tříd objektů orientace*“. (Nešpor, 2017, online)

Podle vytvořeného cíle jsem stanovila čtyři hypotézy:

Hypotéza 1 – Většina veřejnosti není dostatečně informována o tom, co je vlastně domácí násilí.

Hypotéza 1 předpokládá, že většina veřejnosti nemá dostatečné informace co je a co není domácí násilí. Příčinou může být, že je ve většině případů prezentována jen jeho fyzická varianta. Míru „dostatečně“ hodnotím podle údajů z odpovědí vybraných otázek. Především se jedná o otázku č. 9. Dostatečně = více než 60% správných odpovědí. Hypotézu 1 potvrdí či popřou údaje z otázek č. 3, 4, 9.

Hypotéza 2 – Většina veřejnosti považuje za nezbytné zpřísnit tresty pro agresory domácího násilí.

Hypotéza 2 předpokládá, že většina veřejnosti považuje domácí násilí za velmi závažný a celospolečenský problém, a proto považuje za nezbytné zpřísnit tresty pro agresory domácího násilí. Hypotézu 2 potvrdí či popřou údaje z otázek 9, 10, 12, 14.

Hypotéza 3 – Vyšší podíl žen je méně tolerantní k projevům domácího násilí, než je podíl mužů.

Hypotéza 3 předpokládá, že podíl žen mezi respondenty, kteří zastávají netolerantní postoje k projevům domácího násilí, je relativně větší, než je podíl mužů. Příčinou může

být, že domácímu násilí jsou vystaveny většinou právě ony. Hypotézu 3 potvrdí či popřou údaje z otázek č. 3, 9, 10, 12, 13, 14.

Hypotéza 4 – Většina veřejnosti si myslí, že nadměrné užívání alkoholu je na prvním místě před dalšími příčinami, které vedou k počátkům domácího násilí.

Hypotéza 4 předpokládá, že většina respondentů považuje nadměrné užívání alkoholu k tzv. spouštěči násilí u agresora. Příčinou mohou být negativní zkušenosti s touto skutečností, a také, protože je alkohol uváděn jako nejčastější příčina domácího násilí. Hypotézu 4 potvrdí či popře údaj z otázky č. 6.

5.2 Způsob zadání a postup vyhodnocení zjištěných dat

Pro získání potřebných dat jsem si vybrala kvantitativní metodu výzkumu. Kvantitativní metodu výzkumu můžeme definovat jako promyšlenou a soustavnou činnost, při které se empirickými metodami ověřují hypotézy (Chráska, 2007, s. 11), a to s použitím statistických a dalších postupů zaměřených na četnost.

Pro sběr dat jsem si vybrala dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření je jeden ze způsobů shromažďování informací, kde se důležitá data získávají písemnou formou, prostřednictvím textových otázek. Tyto otázky jsou součástí předkládaného dotazníku. Dotazník používá výpovědi respondentů, a proto lze zkoumat i takové jevy, které jsou u přímého sledování naprosto nedostupné, např. postoje, city, přání respondentů. (Nešpor, 2017, online)

Vyplňování dotazníku je méně časově náročné, než třeba rozhovor, a lze v relativně krátké době nashromáždit větší počet dat. Mezi místa průzkumu a k porovnání výsledků šetření jsem si vybrala hlavní města okresů v Královéhradeckém kraji. Jedná se o Hradec Králové, Jičín, Rychnov nad Kněžnou, Náchod a Trutnov.

Výzkumné šetření formou dotazníku bylo pro respondenty samozřejmě anonymní, tím předpokládám větší relevantnost a otevřenost při zodpovídání otázek. Skupina respondentů je omezena na dospělé obyvatele výše uvedených měst. S elektronickou i fyzickou distribucí dotazníků v jednotlivých městech mi pomohli mí kolegové ze zaměstnání, mají tam svá pravidelná pracoviště. Okruh respondentů byl různý, nejprve byl

zaměřen na osoby mezi známými, dále i jejich známé a také samozřejmě náhodně. Celkem bylo takto osloveno cca 60 respondentů z každého města, tedy cca 300 předaných dotazníků.

Data potřebná k vyhodnocení jsem získala z předloženého dotazníku vybraným respondentům. Celkový počet tázaných byl 300 náhodně vybraných osob, 60 z každého výše uvedeného města. Věkové rozmezí bylo 25–65 let. Dotazník obsahoval 12 uzavřených otázek a 2 doplňující, týkající se věku a pohlaví, celkem tedy 14 otázek. Uzavřené otázky měly několik možností odpovědí, přičemž respondent musel zvolit jen jednu z předložených odpovědí. Z celkově 300 rozdaných dotazníků se vrátilo 265 dotazníků, návratnost tedy byla 88,33 %. Z této skutečnosti je možno tvrdit, že o vyplnění dotazníku byl mezi občany zájem.

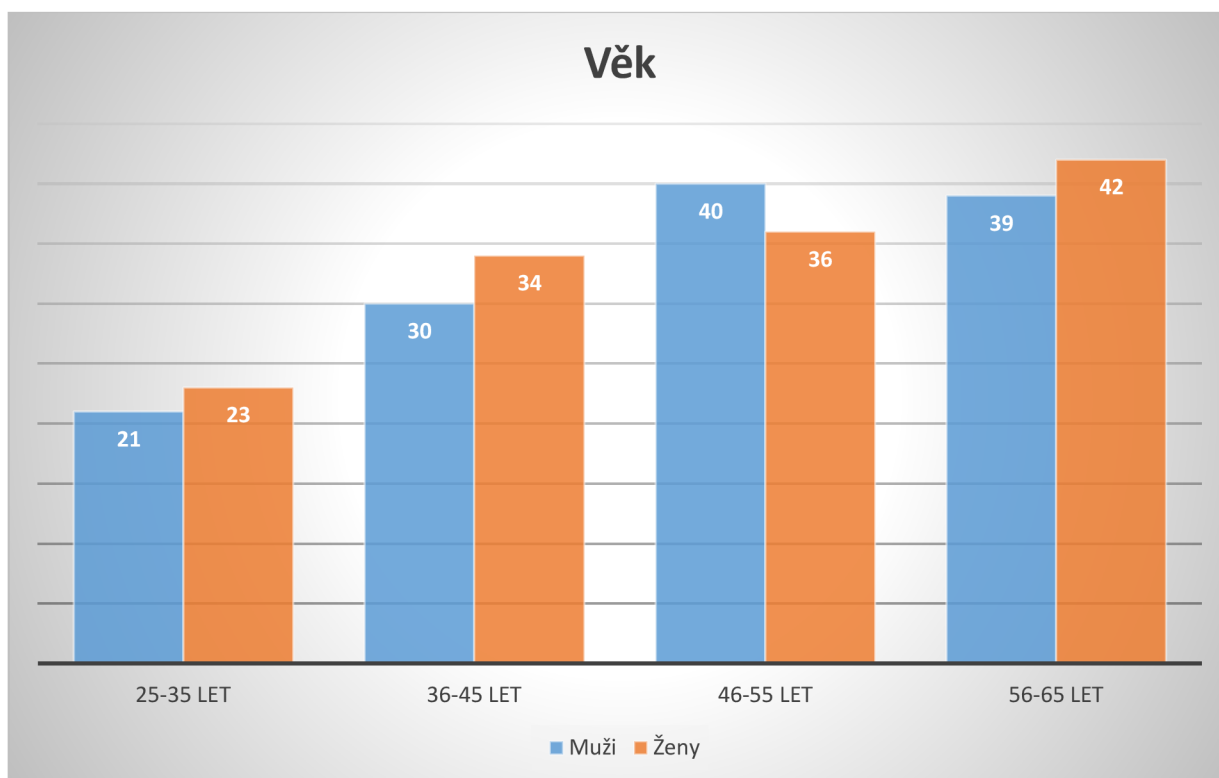
Odpovědi byly zpracovány a vyhodnoceny statisticky, znázorněny procenty a čísla a byly zaneseny do grafů, které obsahují popis zjištěných a posouzených dat. Otázky 2, 3, 9, 10, 12, 13 a 14 jsou rozděleny na muže a ženy a dále otázky 3–14 jsou rozčleněny podle hlavních měst Královéhradeckého kraje, aby bylo možno odpovědi porovnat.

5.3 Vyhodnocení jednotlivých otázek z dotazníku

1. Jste muž/žena?

Otázka č. 1 znázorňuje počet mužských a ženských dotazovaných, kteří projevili ochotu a zodpověděli otázky v předloženém dotazníku. Bylo rozdáno elektronicky i v papírové podobě 300 dotazníků. Odpovědělo 130 mužů a 135 žen. Ke zpracování bylo použito 265 dotazníků (88,33%)

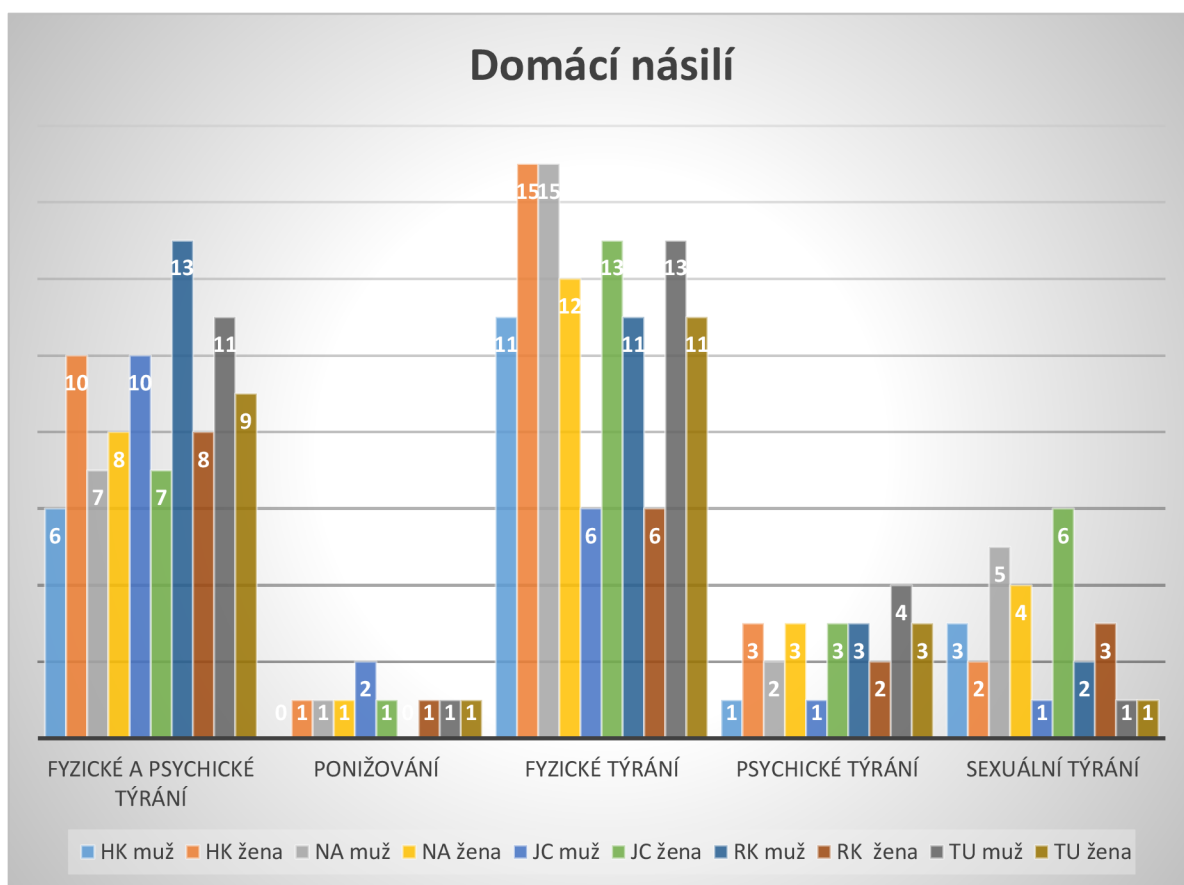
2. Jaký je Váš věk?

Graf č. 1 – Věk

Graf č. 1 uvádí věk respondentů či respondentek celkem. Převažovaly odpovědi tázaných ve věku od 40 do 65 let. Jak je vidět, zájem o vyplnění dotazníku byl u starších osob větší, ne zas tak výrazně, ale byl. Starší lidé mají zřejmě více zkušeností, jsou více všímaví k okolí, a také mají více trpělivosti při vyplňování dotazníků.

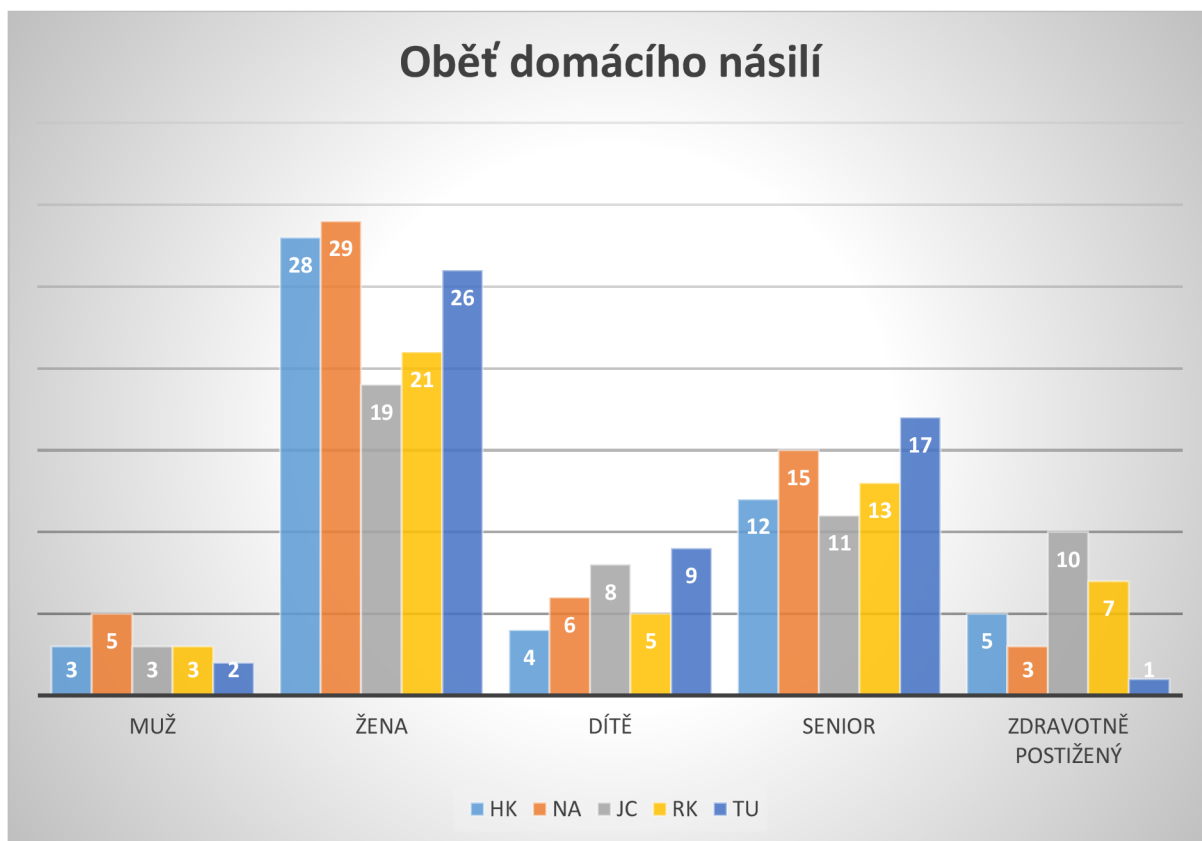
3. Domácí násilí – co si představujete pod tímto pojmem?

Graf č. 2 – Pojem domácí násilí

Položka č. 3 měla znázornit jaká je všeobecná povědomost o domácím násilí, co si muži a co ženy představují pod tímto pojmem. Podle výsledků se ve většině případů muži i ženy shodli na tom, že domácí násilí je především fyzické týrání. Na druhém místě označili odpověď první, což je fyzické a psychické týrání, dále sexuální týrání, psychické týrání a jak je vidět z druhé odpovědi, zřejmě ponižování téměř nepovažují za projev domácího násilí. Pokud porovnáme jednotlivá města, mezi respondenty nejsou nějaké veliké názorové rozdíly a jejich odpovědi se zdají být podobné.

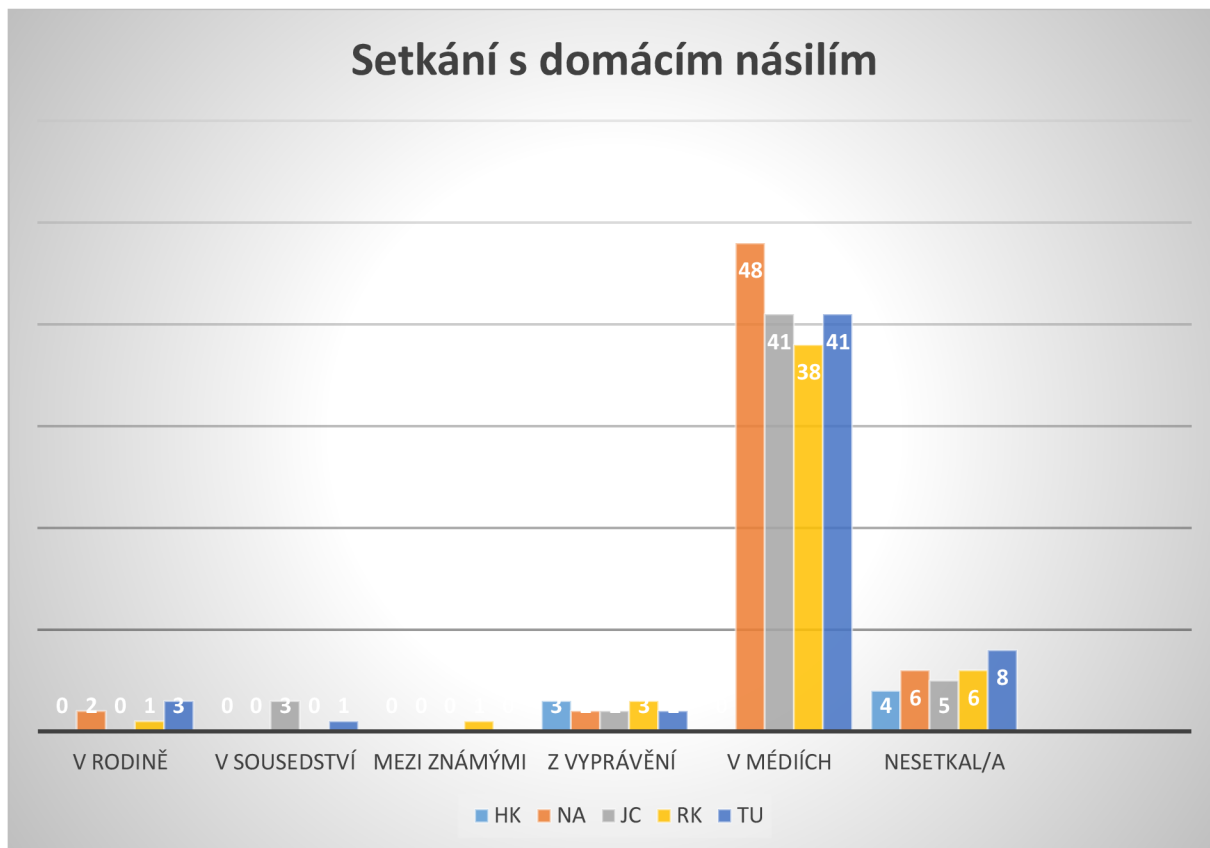
4. Označte, kdo je podle Vás nejobvyklejší oběť domácího násilí?

Graf č. 3 – Nejobvyklejší oběť domácího násilí

Položka č. 4 měla za úkol zjistit názor respondentů, pod kým si představují nejobvyklejší oběť domácího násilí. Dotazovaní z jednotlivých měst opět odpovídali podobně. Nejvíce respondentů považuje ženy za nejčastější oběť domácího násilí, dále seniory, následují děti, zdravotně postižení a nakonec muži. Muži jsou dle jejich názoru nejméně ohroženou skupinou v problematice domácího násilí.

5. Setkali jste se někdy s domácím násilím, pokud ano, tak kde?

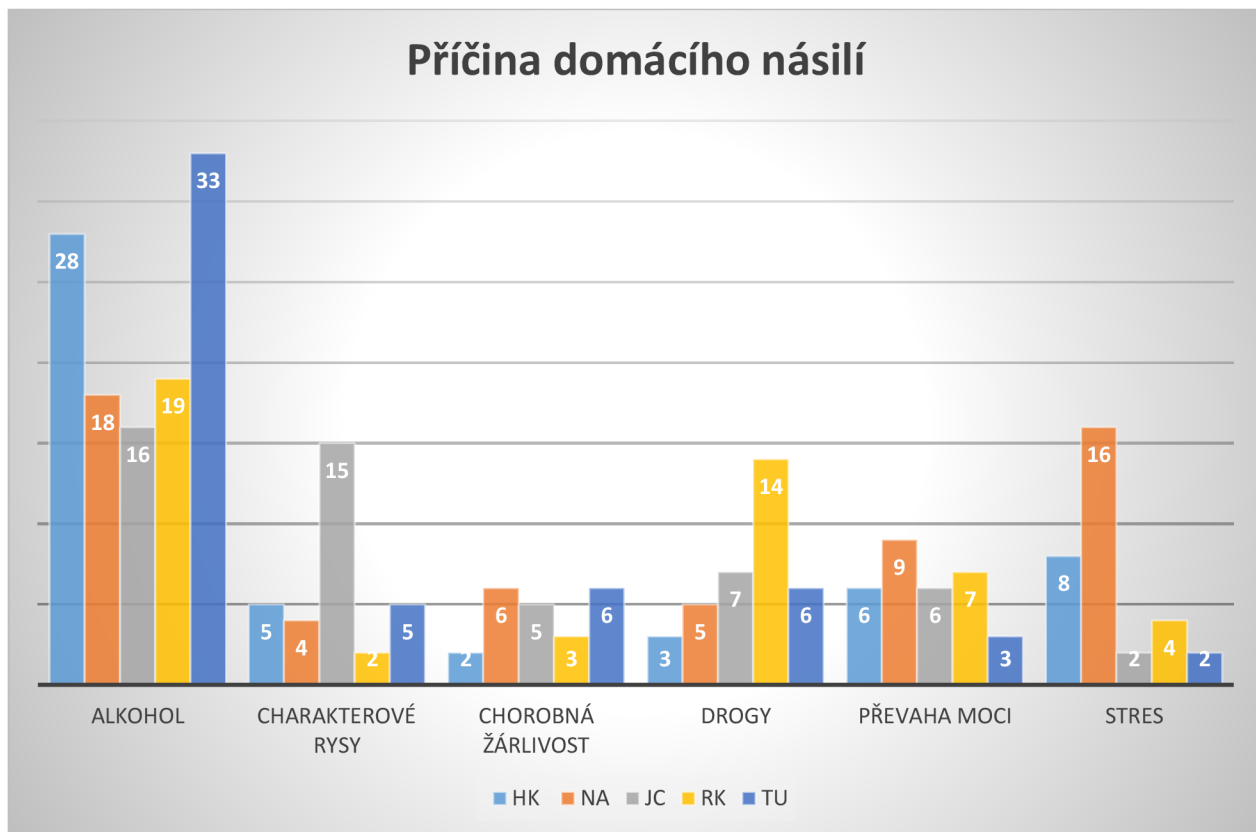

Graf č. 4 – setkání s domácím násilím

Otázka č. 5 měla ukázat na skutečnost, zda se respondenti již někdy setkali s domácím násilím, a pokud ano, tak kde. Je udivující, i přesto, že domácí násilí je závažný celospolečenský problém, se většina dotazovaných (63%), ze všech sledovaných měst, setkala s domácím násilím pouze v médiích. Přimo v rodině se s DN setkala jen 5 osob (což představuje necelá 2%) a dokonce se nikdy se s DN neseťkalo 29 osob (11%).

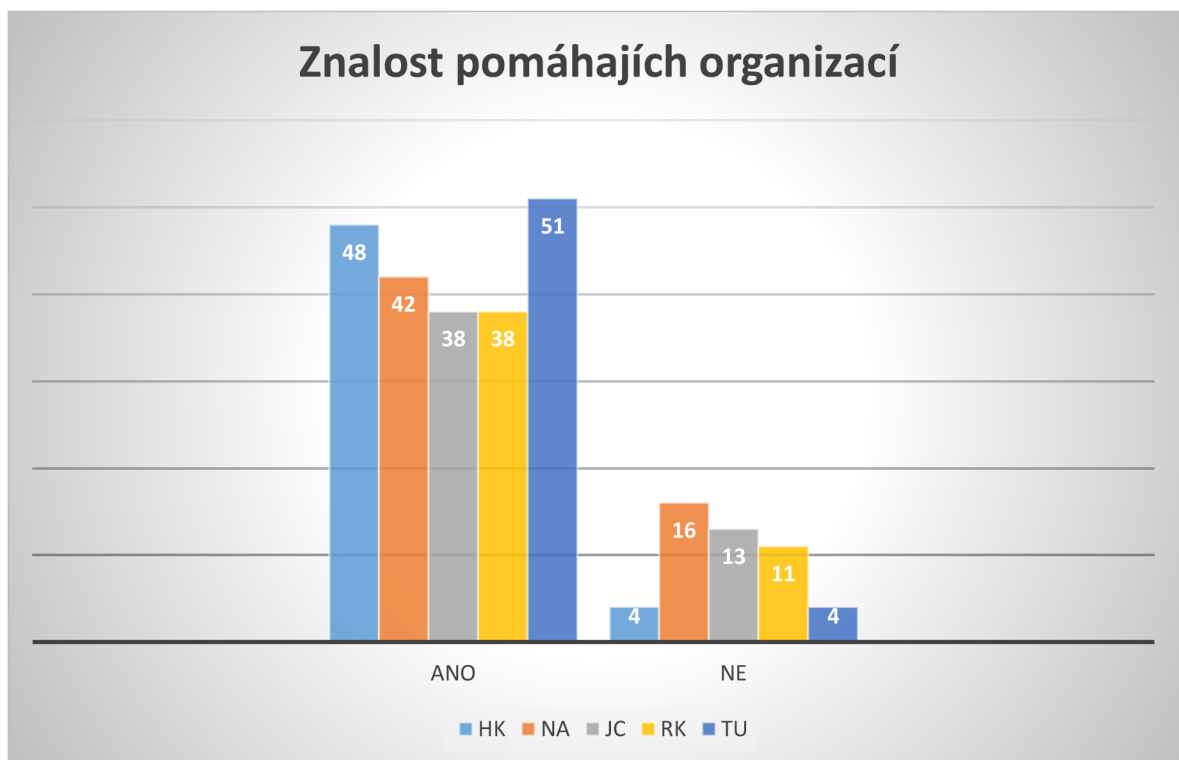
6. Jaká je podle Vás nejčastější příčina a spouštěč domácího násilí?

Graf č. 5 – příčina domácího násilí

Položka č. 6 měla znázornit, co si respondenti představují jako hlavní příčinu vzniku domácího násilí. Většina tázaných označila první odpověď „alkohol“ jako nejčastější příčinu a spouštěč domácího násilí. U ostatních možností jsou odpovědi téměř vyrovnané. Ale např. v Jičíně označili respondenti ve většině jako druhou možnou příčinu vzniku DN charakterové vlastnosti, v Rychnově nad Kněžnou to byly drogy a v Náchodě si myslí, že druhou nejčastější příčinou a spouštěčem DN je dokonce stres.

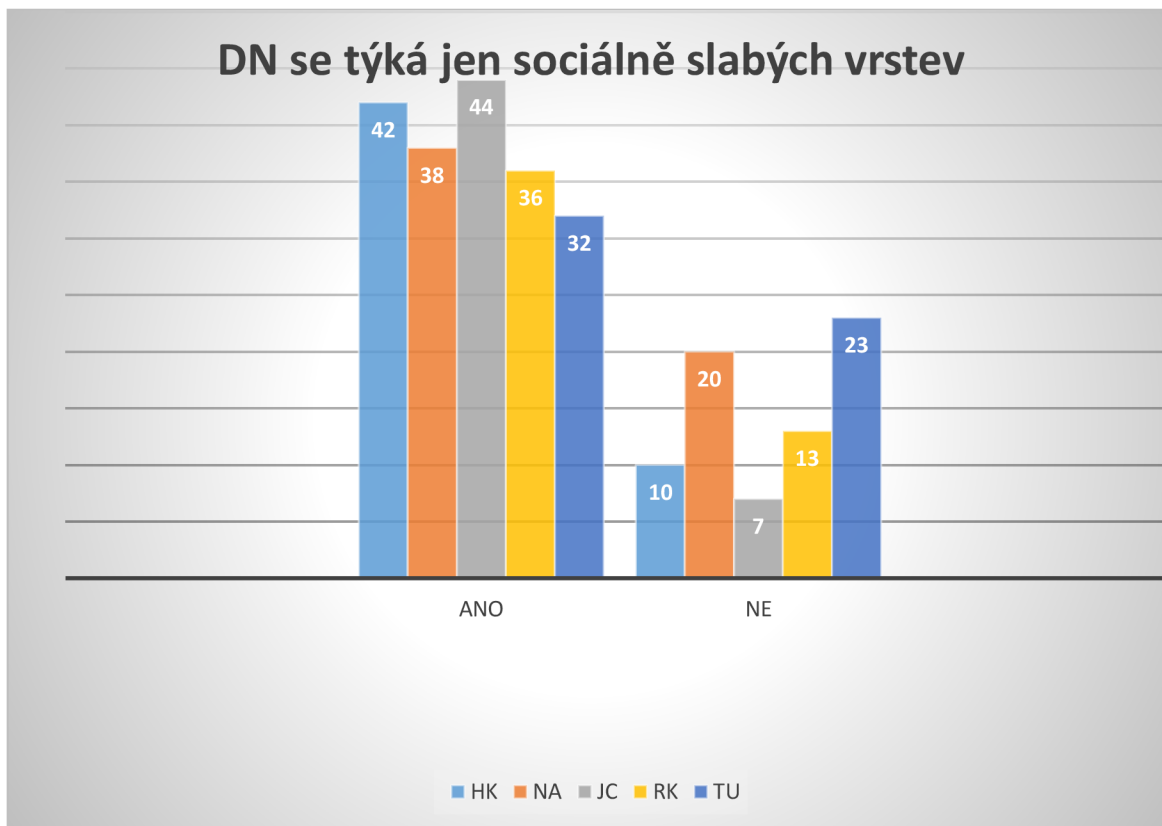
7. Znáte některé organizace, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí?

Graf č. 6 – Znalost pomáhajících organizací při domácím násilí

Úkolem otázky č. 7 bylo zmapovat povědomí široké veřejnosti o pomáhajících organizacích v souvislosti s podporou týkající se domácího násilí. Většina veřejnosti (82%) zná nějaké pomáhající organizace. U této otázky jsem předpokládala, že odpověď „ne“ bude prázdná, překvapilo mě, že v dnešní době někdo může neznat nějaké organizace, na které se obrátit s pomocí při DN, ať už se jedná třeba jen o Policii ČR. Největší znalost organizací se projevila v Trutnově a nejmenší v Rychnově nad Kněžnou a Jičíně.

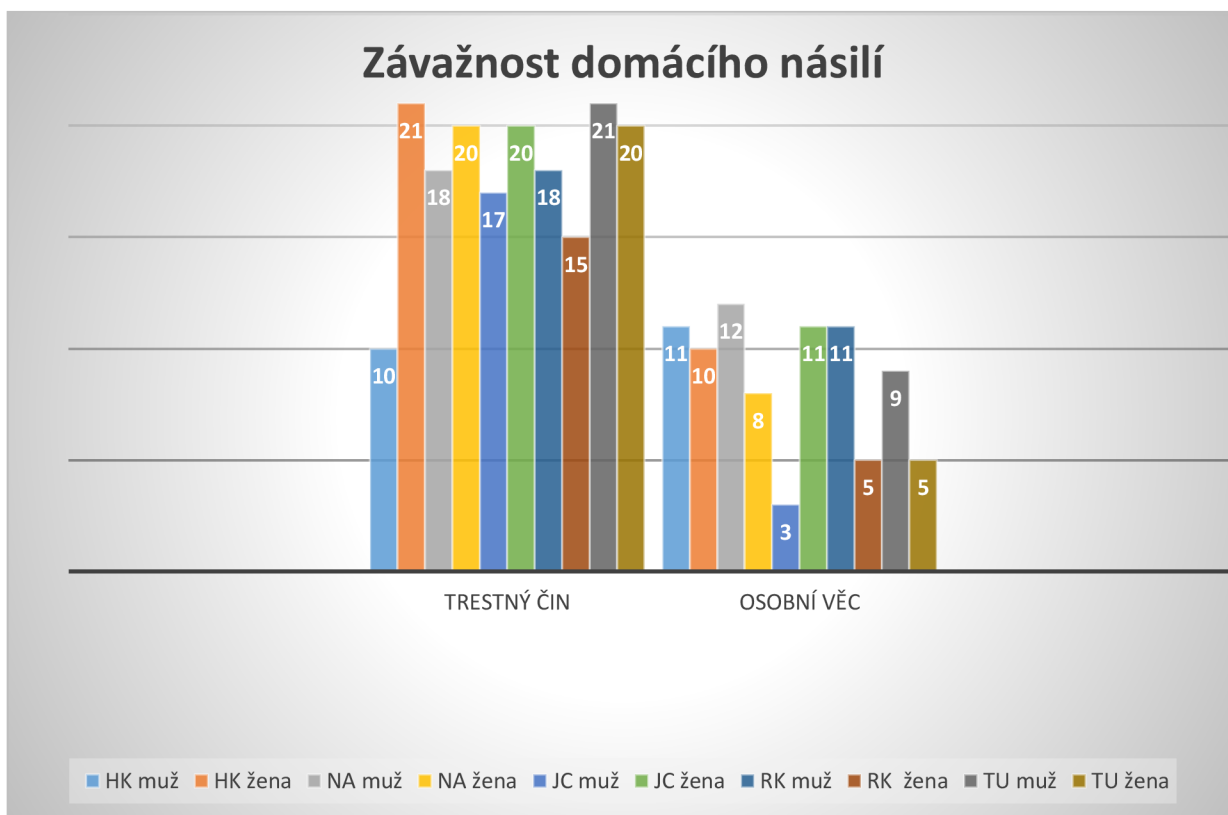
8. Myslíte si, že se domácí násilí týká jen osob z nižších sociálních vrstev?

Graf č. 7 – Domácí násilí se týká osob s nižších soc. vrstev

Otázka č. 8 měla zjistit názor veřejnosti, zda se domácí násilí týká jen osob z nižších sociálních vrstev. Většina veřejnosti (72%) odpověděla ano, že se domácí násilí týká osob z nižších sociálních vrstev. Je pravda, že v médiích jsou prezentovány různé případy DN a často je vidět, že se jedná o tuto skupinu obyvatel. Jen 73 respondentů (28%) si myslí, že se domácí násilí netýká jen osob z nižších sociálních vrstev.

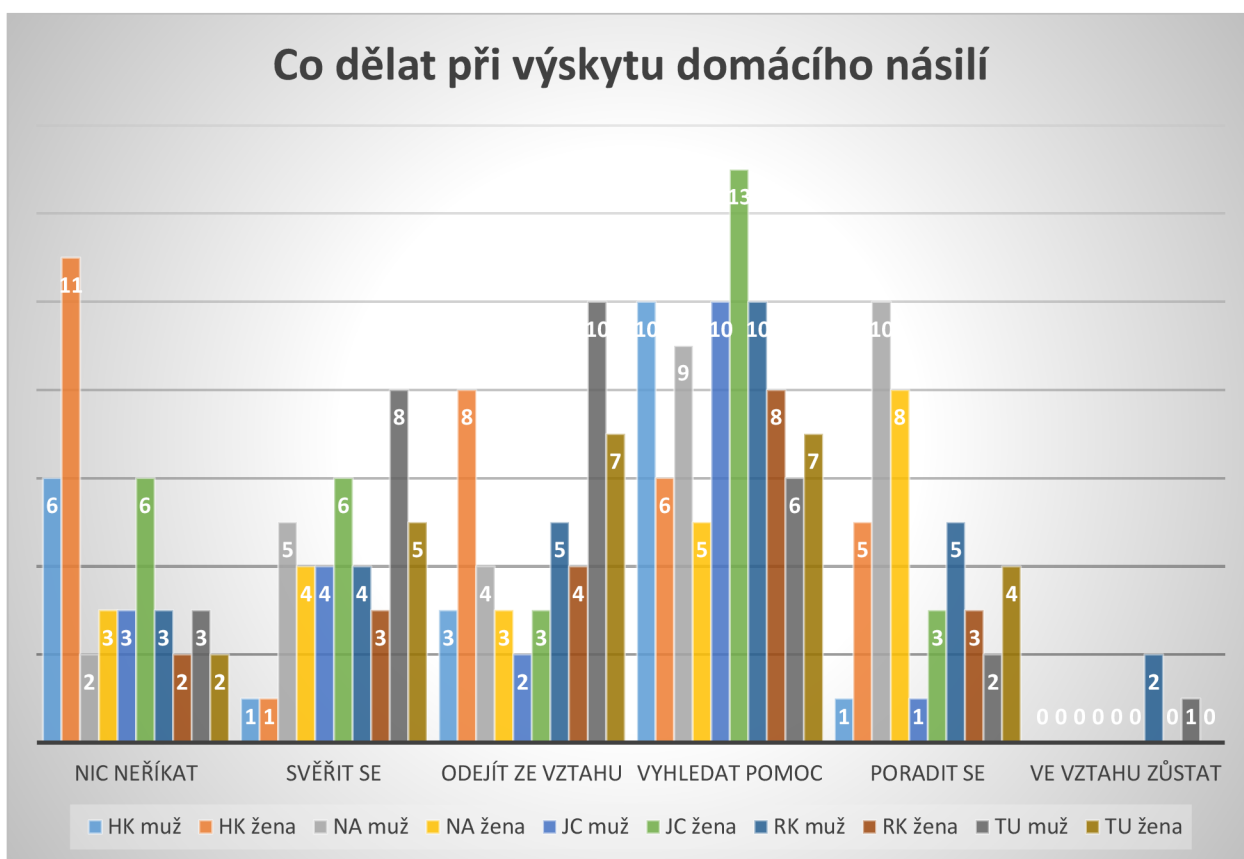
9. Domácí násilí je:

Graf č. 8 – Závažnost domácího násilí

Položka č. 8 měla za úkol zjistit, jaký názor má široká veřejnost na závažnost domácího násilí. Tato položka je velmi důležitá pro potvrzení či vyvrácení Hypotézy č. 1, zda má veřejnost dostatečné informace týkající se domácího násilí. Názor, že se v případě domácího násilí jedná o trestný čin, převažuje (68 %), ale rozdíl není až tak diametrální. Např. domácí násilí za zas tak závažnou věc nepovažují muži z Hradce Králové, jinak u všech ostatních převažuje první odpověď, a to „trestný čin“.

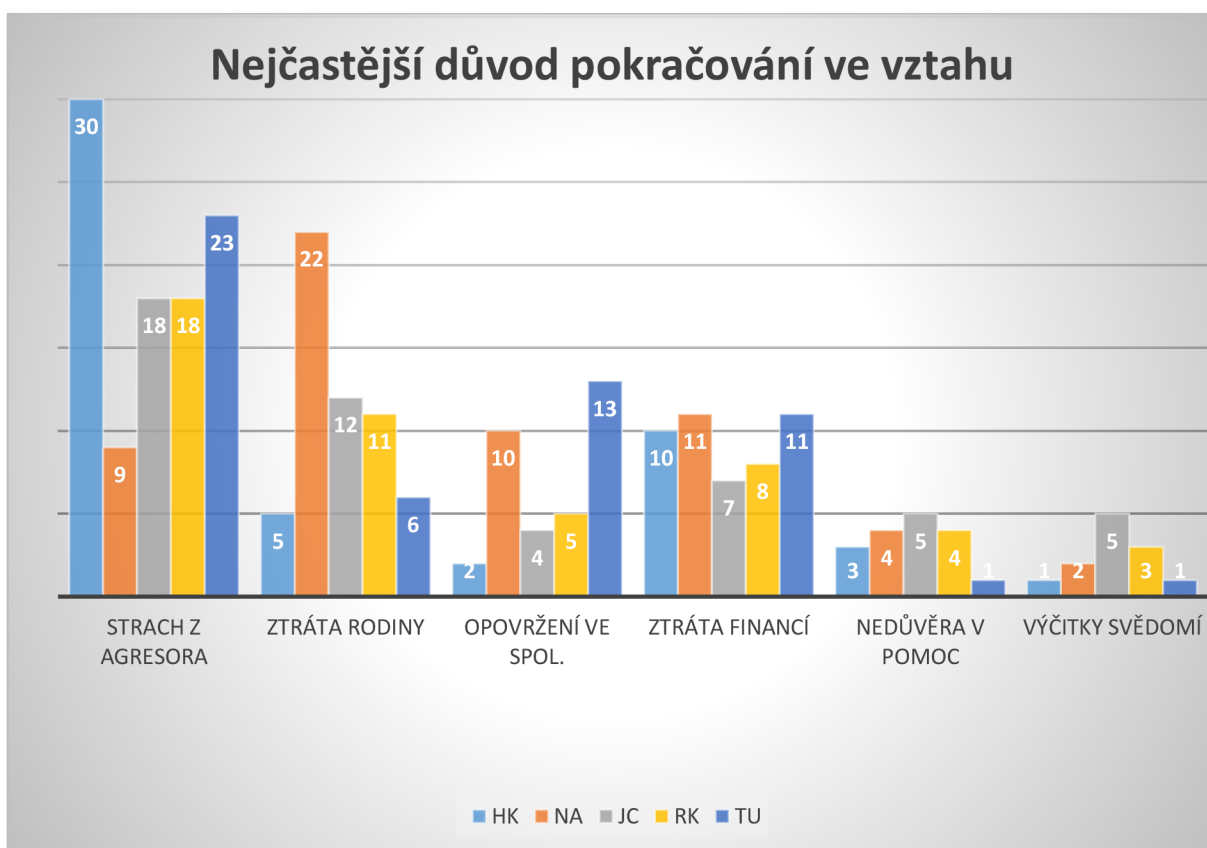
10. Stanu se obětí domácího násilí, jak se mám zachovat?

Graf č. 9 – Co dělat při výskytu domácího násilí

Většina dotázaných respondentů odpověděla, že v případě, když se stanou obětí domácího násilí, je nejlepší a nejdůležitější vyhledat pomoc. I ostatní odpovědi jako např. poradit se, svěřit se a odejít ve vztahu byly zastoupeny ve větší míře. Naopak téměř nikdo neodpověděl kladně na otázku „ve vztahu zůstat“, což jsem předpokládala. Všichni obyvatelé sledovaných měst odpověděli podobně, ale nečekala jsem, že ženy v Hradci Králové by v případě výskytu domácího násilí nic neříkaly a nechaly si vše pro sebe. Myslím, že zrovna Hradec Králové je velké město a má mnoho pomáhajících organizací, a to i anonymních.

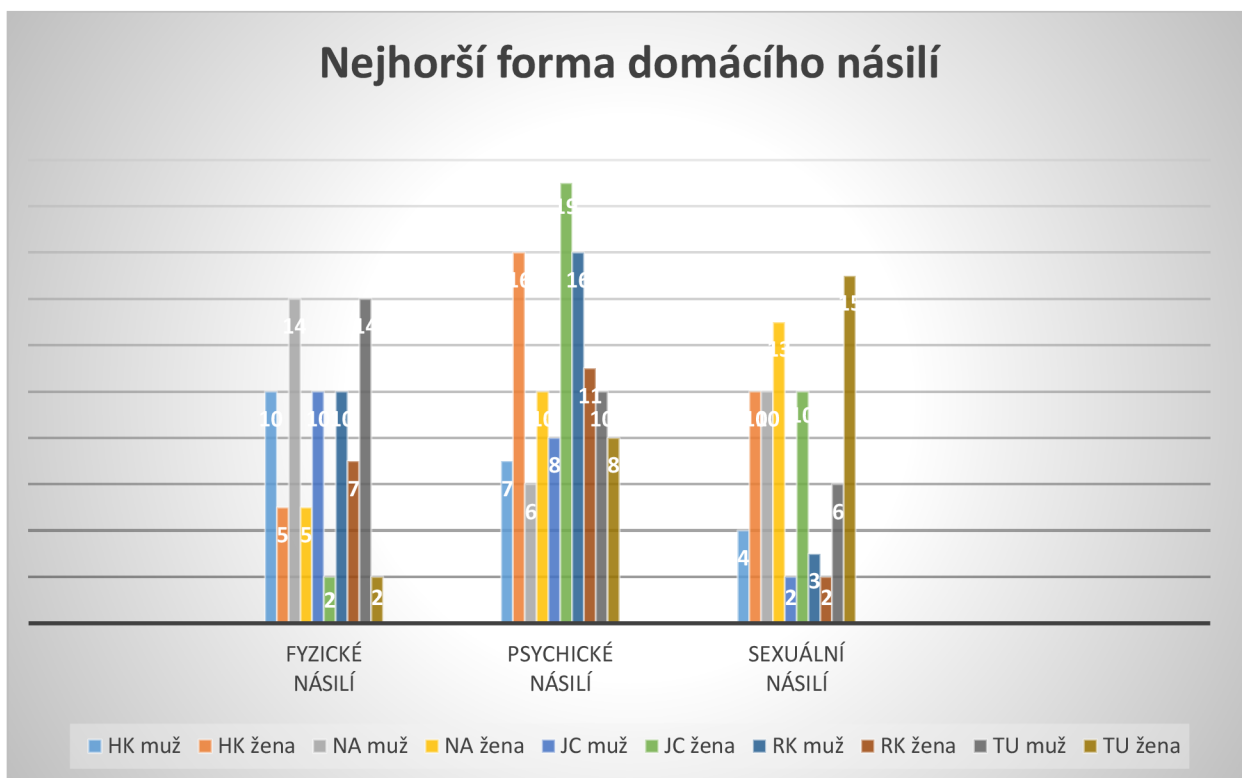
11. Jaký je podle Vás nejčastější důvod k neukončení vztahu s agresorem?

Graf č. 10 – Nejčastější důvod pokračování ve vztahu

Úkolem otázky č. 9 bylo zjistit, jaký je nejčastější důvod pro neukončení vztahu s násilníkem. Samozřejmě převažovala odpověď první, a to, že mají „strach z agresora“. Ale např. v Náchodě mají největší strach, při ukončení takového vztahu, že přijdou o rodinu, než aby měli strach z agresora. Také finanční stránka, nejvíce Náchodě a Trutnově, je velikou překážkou pro řešení takto závažného problému, a to odchodem ze vztahu. Naopak výčitky svědomí, dle několika respondentů, jsou v patologickém vztahu tím nejmenším problémem pro ukončení vztahu s agresorem.

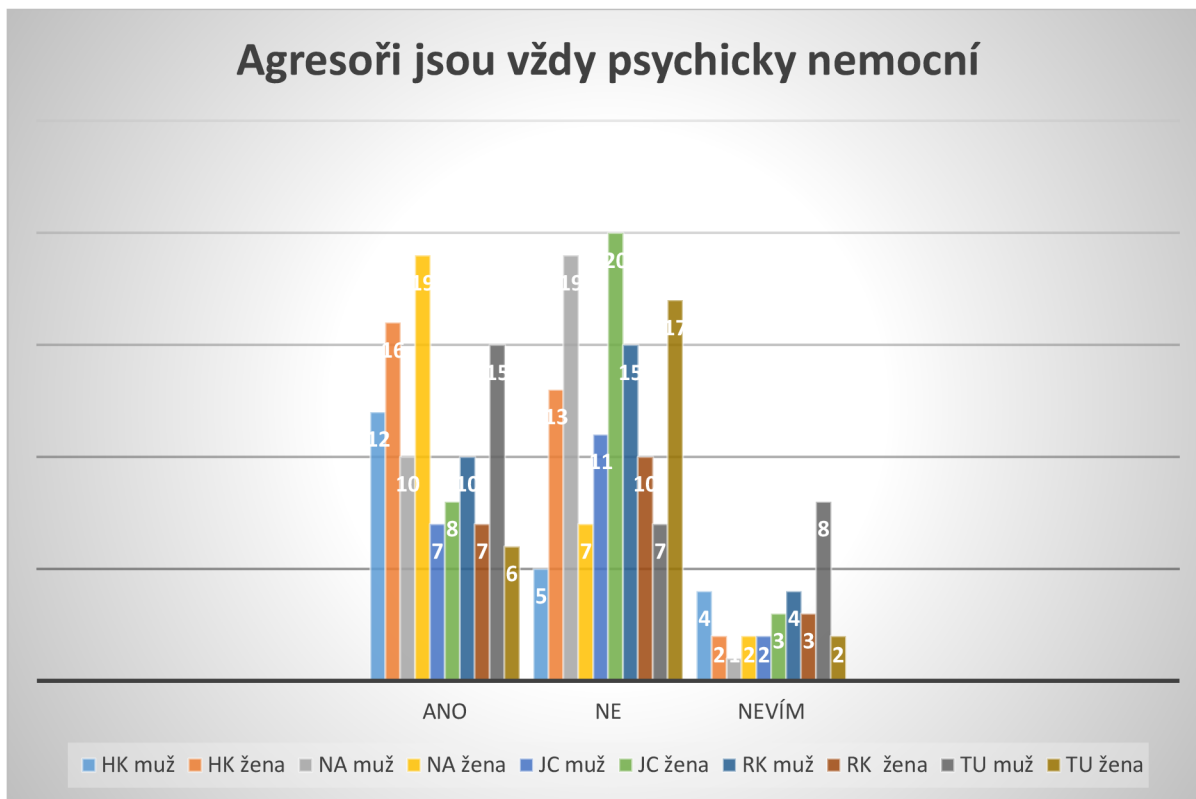
12. Jaká je podle Vás nejhorší forma domácího násilí?

Graf č. 11 – Nejhorší forma domácího násilí

Otázky v č. 12 nabízely uzavřené odpovědi. Cílem této otázky bylo zjistit názor respondentů na to, co je podle nich nejhorší forma domácího násilí. Odpovědi, co se týkaly fyzického násilí a sexuálního byly téměř rovnocenné (79 a 75 tázaných), převažovala odpověď psychické násilí. A podle většiny tázaných (111 respondentů, z toho v Jičíně 19 žen) je psychické násilí ta nejhorší forma domácího násilí. Dle mého názoru je to pravda, protože toto násilí je téměř neviditelné a způsobuje ne viditelné rány na těle, ale skryté rány na duši.

13. Všichni ti, co se dopouštějí domácího násilí, jsou psychicky nemocní.

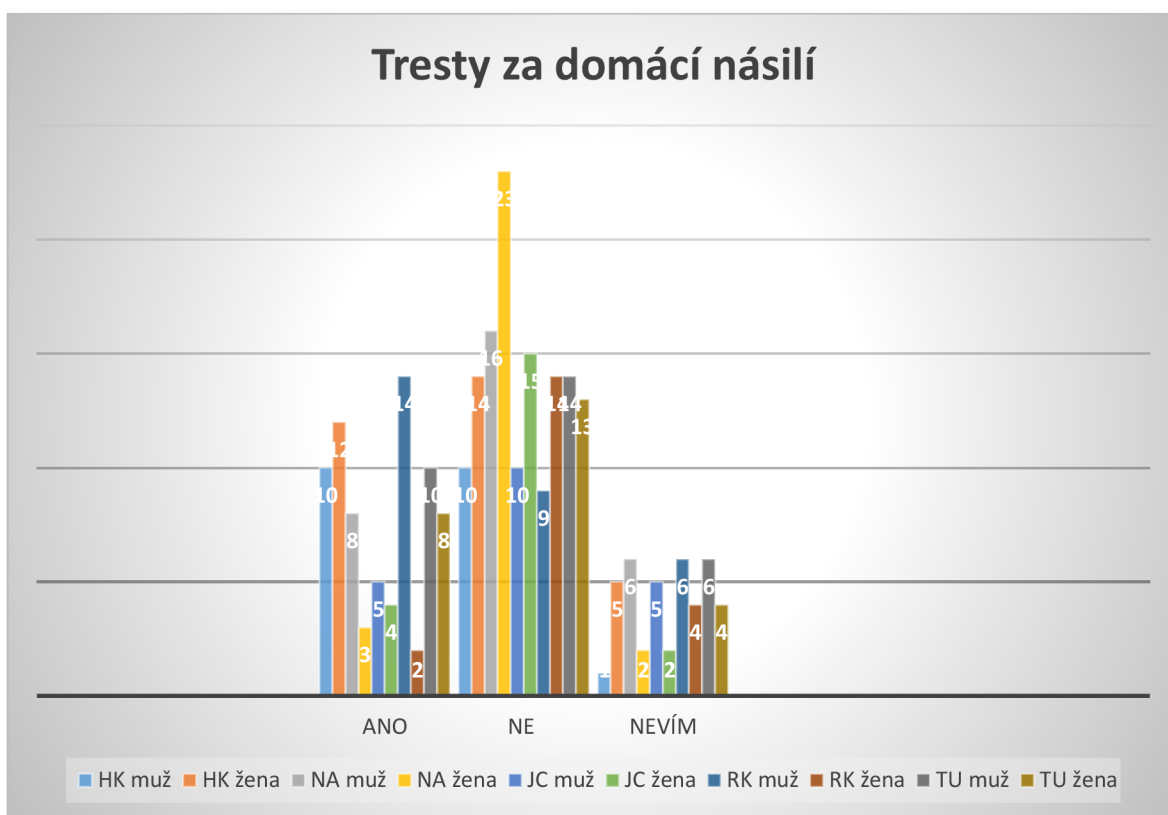

Graf č. 12 – Agresoři jsou psychicky nemocní

Položka č. 13 měla za úkol zjistit, co si respondenti myslí o spojitosti domácího násilí s psychickými nemocemi. Na první pohled se odpovědi „ano“ a „ne“ zdály vyrovnané, ale po podrobnějším sečtení bylo zjištěno, že převažovala odpověď „ne“ s počtem 124 odpovědí (odpověď „ano“ měla 110 odpovědí). To znamená, že si respondenti myslí, že většina agresorů domácího násilí nejsou psychicky nemocní. Jen málo respondentů, (31) si nejsou svou odpovědí jisti a napsali, že nevědí.

14. Jsou tresty za prokázané domácí násilí dostatečně vysoké?

Graf č. 15 – Tresty za domácí násilí

Poslední otázka č. 14 měla zjistit, zda si tázaní myslí, že jsou tresty za prokázané domácí násilí dostatečné, či nikoliv. Většina respondentů (138 osob, což je 52 %) je přesvědčena, že tresty za prokázané domácí násilí nejsou dostatečné a odstrašující pro potencionální násilníky. Docela mě překvapilo, že 76 osob (z toho 14 mužů z Rychnova nad Kněžnou a 12 žen z Hradce Králové, zbytek ostatní tři města) si myslí, že tresty jsou přiměřené a dostačující. Zbytek tj. 41 osob „neví“, jedná se zřejmě o lidi, kteří tento problém neřeší a nezajímají se o něj. Jinak by museli odpovědět jinak.

5.4 Výsledky výzkumného šetření

V souvislosti s otázkami v dotazníku, předloženého respondentům, byly stanoveny čtyři hypotézy, které na základě výsledků šetření byly potvrzeny či vyvráceny.

Hypotéza 1 – Veřejnost není dostatečně informována o tom, co je vlastně domácí násilí.

Široká veřejnost má rámcový přehled o problematice domácího násilí. Již se nejedná o neznámé téma a není to také tabu, informací o domácím násilí je ve společnosti dostatek, dalo by se říct, že na určité náznaky můžeme narazit, samozřejmě ve městech, a to „na každém kroku“.

Ze zpracovaných výsledků dotazníkového šetření, především otázek č. 4 a č. 9, má většina veřejnosti všeobecnou povědomost o domácím násilí. Nicméně stále převažuje názor, dle výsledků z otázky č. 3, že domácí násilí je především fyzické a psychické týrání a fyzické týrání. Tyto odpovědi převažovaly, právě proto, že ve většině případů jsou ve společnosti obvykle prezentovány tyto varianty. Jak bylo zmíněno v teoretické části této bakalářské práce, fyzické a psychické násilí je nejčastější formou domácího násilí a ve většině případů vystupují souběžně. (Buskotte, 2008, s. 37-45)

Na základě výše uvedených skutečností lze hypotézu považovat za nepotvrzenou. Platnost hypotézy tedy nebyla potvrzena.

Hypotéza 2 – Většina veřejnosti považuje za nezbytné zpřísnit tresty pro agresory domácího násilí.

Na základě posouzení odpovědí z vybraných otázek (9, 10, 12, 14) se potvrdilo, že veřejnost považuje domácí násilí za závažný problém, týkající se celé společnosti a že by bylo potřeba tresty za prokázané domácí násilí zpřísnit.

Ve většině případů padají v České republice nízké tresty za domácí násilí. Tři čtvrtiny pachatelů trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí opouští soud s trestem podmíněným. Pro samotnou oběť je potrestání agresora určitou úlevou a jeho podmíněné odsouzení bere jako výsměch svému utrpení. (beztrestu.cz, online)

Odpovědi by podle mého názoru měly být přesvědčivější (např. v otázce č. 14 – minimálně 80 % a více pro zprůsnění trestů), ale přesto se, na základě zpracovaných výsledků, přikláním k tomu, že většina veřejnosti považuje za nezbytné zprůsnit tresty pro agresory domácího násilí a platnost hypotézy mohou potvrdit.

Hypotéza 3 – Většina žen je méně tolerantní k projevům domácího násilí než muži.

U zpracovaných otázek č. 3, 9, 10, 12, 13 nebyl až tak výrazný rozdíl mezi odpověďmi mužů a žen. Ovšem při porovnání odpovědí poslední otázky, otázky č. 14 se projevil výrazný nesoulad mezi odpověďmi mužů a žen. Ve většině odpovědí zde ženy považují tresty za prokázané domácí násilí nedostatečné.

Muži buď nevěděli, nebo se jim tresty zdály přiměřené. Menší tolerance žen k projevům domácího násilí je především proto, že násilí postihuje v největším měřítku právě ženy.

Na základě zpracovaných výsledků považuji tímto platnost hypotézy za potvrzenou.

Hypotéza č. 4 – Většina veřejnosti si myslí, že užívání alkoholu je na prvním místě před dalšími příčinami, které vedou k počátkům domácího násilí.

Podle výsledků z dotazníkového šetření v otázce č. 6 je zcela patrné, že většina tázaných ze sledovaných měst, považuje jako hlavní příčinu vedoucí k počátkům domácího násilí alkohol.

Samozřejmě je možné, že k výsledkům tohoto šetření přispěla skutečnost o běžně v médiích i jiných zdrojích uváděné příčině domácího násilí, a to alkoholu. Nic to ale nemění na skutečnosti, že tímto výsledkem byla platnost hypotézy potvrzena.

Úkolem ve výzkumné části bylo vyvrátit či potvrdit stanovené hypotézy. Cíl výzkumného šetření byl podle mého názoru splněn takto:

- Platnost Hypotézy 1 nebyla potvrzena.
- Platnost Hypotézy 2 byla potvrzena.
- Platnost Hypotézy 3 byla potvrzena.
- Platnost Hypotézy 4 byla potvrzena.

Závěr

Fenomén domácí násilí je velmi vážný problém celé současné společnosti. Je ho potřeba souhrnně řešit. Také neplatí, že se týká pouze jen vybraných vrstev ve společnosti, je to celospolečenský problém prolínající všemi vrstvami obyvatel. Nyní již není toto téma tabu, je potřeba o problému domácího násilí otevřeně hovořit a také je důležité, aby se maximálně využívaly nabízené možnosti k vyloučení výskytu domácího násilí.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti částí. První část se věnuje obecnému seznámení s oblastí domácího násilí, o formách, fázích, mýtech a o nejčastějších příčinách domácího násilí. Druhá část je zaměřena na charakteristiku pachatele domácího násilí a na charakteristiku obětí. Ve třetí části jsou popsány důsledky po prožití domácího násilí. Čtvrtá část se věnuje pomoci obětem domácího násilí, legislativě vztahující se k uvedené problematice a stručný vhled do oblasti pomáhajících organizací. Úkolem poslední, páté části, bylo zjistit, jak je široká veřejnost informována o domácím násilí a jaké má názory na oběti či násilníky a na některé vzniklé situace týkající se předmětného problému.

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat fenomén domácího násilí a zjistit převládají postoj široké veřejnosti k domácímu násilí. Okruh respondentů byl zaměřen na dospělé občany Královéhradeckého kraje. Pro zjištění dat potřebných k vyhodnocení postoje veřejnosti, byl k vyplnění předložen respondentům dotazník, který obsahoval otázky vztahující se k domácímu násilí a dotazy byly směřovány tak, aby pomohly k posouzení stanovených hypotéz.

V současné době je již k dispozici dostatek odborných i laických informací o domácím násilí, jsou také k vidění různé kampaně a reklamy v médiích, a přes to všechno panují u veřejnosti různé pověry, mýty a nepravdy spojené s domácím násilím. I tak se musím zmínit o tom, že je veřejnost, podle výsledků průzkumu, dostatečně informována o problému domácího násilí, jsou ale bezpochyby určité rezervy k ještě větší informovanosti.

Je třeba upozornit na to, že již proběhlé změny v zákonech a pro širokou veřejnost dostupná odborná péče, neodstraní nijak významně množství případů výskytu domácího násilí, pokud současně nedojde k obratu ve vztazích ve společnosti.

A jak proti domácímu násilí bojovat? Nejúčinnější je nepochybně prevence, příznivé prostředí v orientační rodině a podpora zdravé sebedůvěry. Lidé by měli vědět, že nikomu

nesmí být ubližováno žádným způsobem, stát si za tím a pokud se už tak stane, tak neváhat a za každou cenu vyhledat odbornou pomoc, která má vždy smysl.

Použité zdroje:

Bezpečnostní plán. *Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/bezpecnostni-plan/>

BURIÁNEK, Jiří, PIKÁLKOVÁ, Simona a PODANÁ, Zuzana. *Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů*. Vyd. 1. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. 110 s. Humanitas; sv. 8. ISBN 978-80-7308-545-2.

BUSKOTTE, Andrea a VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČESKO. *Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník*. Vydání: jedenácté. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2021. 190 stran. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-71-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí v době covidové*. Psychologie dnes. 2021, 2021(2).

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014. 158 s. ISBN 978-80-262-0582-1.

Denní chléb policistů: domácí násilí. 2015. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra, 2015. ISSN 1211-7943.

Divná podoba lásky [online]. ©2018 Sedmá generace [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: www.sedmagenerace.cz/divna-podoba-lasky

Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.

Domáci násilí páchané na seniorech. *Pro seniory* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/kazdodenni-rizika/pro-seniory/domaci-nasili-pachane-na-seniorech.html>

Domáci násilí v kontextu rodiny a práce. 2015. Praha 5: Bílý kruh bezpečí, 2015. ISSN 1213-8282.

Domáci násilí. *Acorus: Pomoc osobám ohroženým domácím násilím* [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

KOTKOVÁ, Martina a kol. *Domáci násilí v kontextu rodiny a práce*. Vyd. 1. Brno: Spondea, 2014. 127 s. ISBN 978-80-260-7191-4.

MATOUŠEK, Oldřich, ed., KODYMOVÁ, Pavla, ed. a KOLÁČKOVÁ, Jana, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. 351 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

Nebuďme slepi k domácímu násilí. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010.

NEŠPOR, Zdeněk R., ed., 2017: Sociologická encyklopedie [online]. Sociologický ústav AV ČR, 2017-. ISBN 978-80-7330-308-2. Dostupné z <https://encyklopedie.soc.cas.cz>

Pomáhající organizace. *Nenechte si ubližovat* [online]. 2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: www.nenechtesublizovat.cz/pomahajici-organizace

PÖTHE, Petr. *Dítě v ohrožení*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1996. 143 s. Zde a nyní. ISBN 80-901896-5-2.

PRESSLEROVÁ, Pavla. Syndrom CAN. *Šance Dětem* [online]. Obecně prospěšná společnost Sirius, 2022 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/syndrom-can>

Přehled o vykázání za rok 2021. *Domáci násilí.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/prehled-o-vykazani-za-rok-2021/>

STRÍLKOVÁ, Patricie a FRYŠTÁK, Marek. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.

VITOUŠOVÁ, Petra a VEDRA, Vladimír. *Domácí násilí: (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. 3., upr. vyd. [Praha]: MJF, 2018. 14 s. ISBN 978-80-86284-82-8.

Výroční zpráva za rok 2017. Katolická církev. Oblastní charita Hradec Králové. Hradec Králové: Oblastní charita Hradec Králové, [2018].

Zákon č. 135/2006 Sb., Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění účinném k 1. 1. 2010. In: *Sbírka zákonů*

Seznam obrázků:

Obrázek č. 1 – Cyklus násilí	11
Obrázek č. 2 – Znárodnění úzkého propojení mezi jednotlivými formami CAN	22
Obrázek č. 3 – Časové schéma postupu vykázní	28

Seznam tabulek:

Tabulka 1 – Statistiky vykázání v České republice za rok 2021	29
---	----

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Vzor dotazníku pro respondenty	1
---	---

DOTAZNÍK*

1. Věk

2. Pohlaví

muž

žena

3. Domácí násilí – co si představujete pod tímto pojmem?

fyzické a psychické týrání

fyzické týrání

psychické týrání

ponižování

bití

sexuální týrání

4. Označte, kdo je podle Vás nejobvyklejší oběť domácího násilí?

muž

žena

dítě

senior

zdravotně postižený

5. Setkali jste se někdy s domácím násilím, pokud ano, tak kde?

v rodině

v sousedství

mezi známými

z vyprávění

v médiích

nesetkal/a

6. Jaká je podle Vás nejčastější příčina a spouštěč domácího násilí?

alkohol

charakterové rysy

chorobná žárlivost

drogy

převaha moci

stres

7. Znáte některé organizace, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí?

ano

ne

8. Myslíte si, že se domácí násilí týká jen osob z nižších sociálních vrstev?

ano

ne

9. Domácí násilí je:

- trestný čin a je nutno ho oznámit   osobní a soukromá záležitost

10. Stanu se obětí domácího násilí, jak se mám zachovat?

- nikomu nic neříkat   svěřit se   ze vztahu odejít
 vyhledat pomoc   poradit se   ve vztahu zůstat

11. Jaký je podle Vás nejčastější důvod k neukončení vztahu s agresorem?

- strach z agresora   ztráta rodiny   opovržení ve společnosti
 ztráta finančního zabezpečení   nedůvěra v pomoc   výčitky svědomí

12. Jaká je podle Vás nejhorší forma domácího násilí?

- fyzické násilí   psychické násilí   sexuální násilí

13. Všichni ti co se dopouštějí domácího násilí, jsou psychicky nemocní.

- ano   ne   nevím

14. Jsou tresty za prokázané domácí násilí dostatečně vysoké?

- ano   ne   nevím

Děkuji za Váš čas strávený při vyplňování dotazníku.

* Při vyplňování označte jen jednu (dle Vašeho názoru převažující) odpověď z nabízených možností.